

İntihal | Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.
| This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

BİTCOİN ÖZELİNDE KRİPTO PARALARIN EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE TASFİYESİ SORUNU

THE PROBLEM OF CRYPTO COIN LIQUIDATION IN THE REGIME OF BITCOIN PARTICIPATION IN ACQUIRED GOODS

Dr. Öğr. Üyesi Seda Kara Kılıçarslan*

ÖZ

İnternet ve blockchain teknolojisinin gelişimi ile gayrinakdi ödeme araçlarının yerini elektronik ve kripto para-lar almaya başlamıştır. Fakat gündelik hayatımızda her geçen gün varlığını hissettiğimiz bu kavramların kullanımını nedeniyle, oluşabilecek hukuki süreçlere karşı kanunlar henüz hazırlıklı halde görülmemektedir. Hukuki ve vergi-sel statüleri henüz belirsizdir. Çalışmamızda ele almış olduğumuz Bitcoinin de hukukun birçok alanında davalara konu olması an meselesidir. Özellikle boşanma sonrası hukuki mal rejimi olarak bilinen edinilmiş mallara dahil olma rejiminin tasfiyesi halinde likidasyon konusu olacak kripto paraların paylaşımı beraberinde birçok sorunu barındırmaktadır. Zira kripto paralar oldukça değişkendir ve değerlendirme yapmak çok zordur. Ayrıca ispatını yapmak da kolay değildir. Bitcoinin edinilmiş mal rejiminin tasfiyesi bakımından sorun olarak nitelendirilebile-cek özelliklerinden yola çıkarak, çalışmamızda öncelikle hukuki statüsüne ilişkin açıklamalara değinildi. Ardından ise gerek ispat sorunu gerekse değerlendirmedeki belirsizlikle ilgili tespitler ve çözüm önerilerinde bulunulmuştur

Anahtar Kelimeler Kripto Para, Bitcoin, Edinilmiş Mal, Mal rejimi, Boşanma

* Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Bölümü Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi.

© 0000-0002-7814-371X ✉ sedakarakilcarslan@kku.edu.tr

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

ABSTRACT

The usage area of sub-product rent contracts is being more common every passing day. Especially, being able to include rights, companies, enterprises to product rent contract differently from ordinary rent and roofed workplace rent contract has increased these contracts field and importance. By considering that the number of studies have been made regarding on sub-product rent contracts is less, it's seen necessary to make an examination of the liability arising from defect and suppression in sub-product rental contract accordingly.

Our study's aim is to determine the liability arising from defect and suppression in sub-product rent contracts that are being more common every passing day. In this scope, firstly a general information about sub-rental contracts and sub-product rent contracts has been provided with the reason of sub-product rent contracts being a type of both product rental contracts and sub-product rental contracts. Afterwards in terms of sub-product rental contract, the liability arising from defect and suppression has been discussed in terms of proprietor, tenant and sub-product tenant separately. The events of defect and suppression that arise indigenous to sub-product rent have been discussed under the light of doctrine and Supreme Court decisions. It because our study's subject aims determining the liability arising from defect and suppression in sub-product rental contracts, the verdict and consequences of defect and suppression have been left out of the scope. In conclusion, the opinions obtained because of our study have been gathered in the conclusion part.

Keywords Product rent - Building rent - Sub-rent - Liability arising from defect and suppression

GİRİŞ

Dünya giderek dijital bir çağa doğru evriliyor. Alış-veriş, eğitim, bankacılık, adli işlemlerde ve sosyal- medya ya olan rağbet giderek elektronik ortamlar üzerinden karşılanmakta ve son dönemde görüldüğü üzere bu durum bir zorunluluk da arz etmektedir¹. Ödeme araçları ve sistemleri, gelişim kaydeden mali piyasaların doğal bir sonucu olan yeni kullanıcı gereksinimlerini giderebilmek adına dönüşmekte ve çeşitlenmektedir. Günümüz dünyasını biçimlendiren üst düzey teknolojik uygulamalar ve küreselleşme, ödemeler konusunda ve mali dünyada bugüne has gereksinimleri ortaya çıkarmakta; bazen altyapıdaki yetersizlikler bazen de hukuki sınırlar, bahsedilen gereksinimlerin karşılanmasının önüne adeta bir set çekmektedir. Bahsedilen koşullarda görülmeye başlanan sanal para birimi (SPB) kavramı, klasik ödeme araçlarının ve mali hizmetlerin karşılamakta güç çektikleri yeni tüketici istekleri ile şekil alan bir varlık çeşidi olarak kabul edilebilir². Gerçekten de son dönemde tüm dünyayı sarsan corona virüs salgını neticesinde, tüm sosyal ilişkiler giderek zorunlu bir dijitalleşmeye doğru yönelmiştir. Sosyal hayatı düzenleyen hukuk kuralları da bu gelişime paralel çözüm önerileriyle oluşabilecek uyumsuzlukları bertaraf edecek biçimde tasarlanmalıdır. Hukuk kurallarının organikliğı bize bu konuda yardımcı olduğu kadar, zorlayıcı bir unsur olarak da değerlendirilmelidir.

Bir diğer taraftan dijitalleşmenin bir sonucu olarak, uluslararası ticaretin global hale gelen dünya düzeni içerisinde göstereceğı gelişim düşünüldüğünde, geleneksel ödeme araçlarıyla yapılan ödemeleri işlevsiz hale getirmiştir. Zira her yeni ödeme yöntemi, bir öncekinin dezavantajlarını kapatarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda ödeme araçları, geleneksel ticarete oranla e ticarete güveni sağlayacak nitelikte şekillenmektedir. Sonuç itibariyle geleneksel ticarete müşteri önce malı görür dener ve sonra karar verir. Ancak e-ticarete müşteri ödeme sırasında malı görmez, ödeme ise elektronik olarak gerçekleştirilir.

Geleneksel Ödeme Şekli (Kredi Kartı, Nakdi Para, Kambiyo Senedi)³

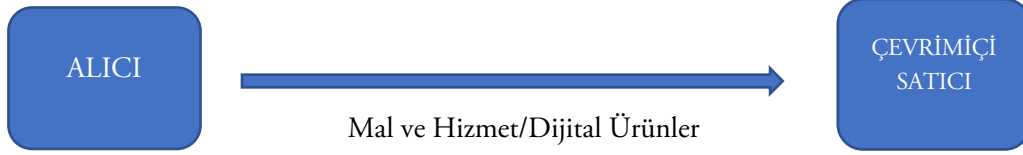

¹ “Oy ve Seçim Sistemleri, Nesnelerin İnterneti, Para Transferleri, Siber Güvenlik, Değerli Belgelerin Yaratılması ve Saklanması, E-Ticaret ve Dijital Ödemeler, Leasing ve Araç Satışları, Smart Contracts, Tahmin Uygulamaları, Online Müzik Sektörü, Hisse Senetleri ve Borsalar, Sağlık Hizmetleri, Kimlik Yönetim Sistemleri, Kişiden Kişiyen Borçlanma ve Dağıtık Yapılı Kredi Sistemleri, Bağış Sistemleri ve Mikro Ödemeler, Telif Hakları”, <https://coin-turk.com/bitcoin-sadece-bir-baslangicti-blockchain-teknolojisi-ile-yapilabileceklerin-siniri-yok>, (E.T. 4.11.2021).

² Üzer Betül. *Sanal Para Birimleri*. Uzmanlık Yeterlilik Tezi. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü Ankara, Eylül 2017.

³ https://ocw.metu.edu.tr/pluginfile.php/354/mod_resource/content/0/Lecture_4.pdf (E.T. 4.11.2021).

Elektronik Ödeme Şekli (EFT, E-cash, E-check, E-cüzdan, ÖdemeKartları, Mikro Ödeme)⁴

Gerçekten de günümüzde internet teknolojisi ile birlikte, internet üzerinden yapılan gayri nakdi ödeme yöntemlerinin artması ile para aktarımı internet aracılığıyla yapılmaya başlanmış ve hem nakit paranın kullanıldığı alanlar azalmış hem de elektronik ödeme metotları daha fazla kullanılmaya başlanmıştır⁵. E-ödeme yöntemleri, çevrimiçi ya da internet bağlantısı olmadan çevrimdışı olarak kullanılabilir. Bunları elektronik para, kredi kartı, elektronik çek, elektronik fon akışı, akıllı kart, paypal, e-cüzdan olarak ifade edebiliriz. Elektronik ödeme yöntemlerinden paraya en yakın kullanıma sahip yöntem ise, elektronik para ve onun bir çeşidi olan kripto paradır⁶.

Gayri nakdi paraları iki grupta ele almamız mümkündür. Bunlar elektronik para ve kripto paralardır. Geleneksel ödeme yöntemlerinin dışında elektronik ödeme yöntemlerinin gelişmesiyle önce elektronik paralar, daha sonra ise kripto paralar hayatımıza girdi. Öyleki, edinilen verilere göre kripto para işlem hacmi 1 Şubat- 24 Mart tarihleri arasında 218 milyar lirayı bulmuş, bu rakam önceki yıllara göre ciddi bir artışı gözler önüne sermiştir⁷. Bununla birlikte kripto paralara yönelik talep artışı beraberinde birçok sorunu da getirmiştir. Bunlardan en çok konuşulunu 22 Nisan'da THODEX kripto para borsasının yöneticisinin, beraberinde kripto paralarla birlikte yurtdışına çıkması olmuştur⁸. 391. 000 üyeye sahip borsanın akibetinden sonra, Vebitcoin adındaki bir başka borsanın finansal zorluklar nedeniyle faaliyetini durduğunu açıklaması olmuştur⁹. Ayrıca söz edilenler haricinde kripto paraların başlı başına sorunu olan kayıt altına alınlar dışında bir piyasanın ortaya çıkması ve kripto para borsaları sonucunda kazanılan hasılatların kara para aklama noktasında sık sık kullanılması gibi çekince-lerin dışında toplum içinde kripto para borsalarına karşı infial oluşmuştur¹⁰.

Mevcut sorunlara çözüm üretebilmek adına kripto paraların nitelendirilmesinin yapılması önem taşımaktadır. Ancak Bitcoin ve başka kripto paraların fiziksel olarak bir varlıkları

⁴ https://ocw.metu.edu.tr/pluginfile.php/354/mod_resource/content/0/Lecture_4.pdf, (E.T. 4.11.2021).

⁵ Hilal Karakaş Eker, "Bitcoin ve Kripto Paraların Hukuki Yönden Değerlendirilmesi", *Bursa Barosu Dergisi*, s. 102.

⁶ Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, "Bitcoin Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları'na Hukuki Bir Bakış", 2018, İstanbul, s. 13 vd.

⁷ Dünya Gazetesi İnternet Sitesi, "Türkiye'nin Ödeme Yasağı Ardından Kripto Para Piyasası Hacim Kaybetti", <https://www.dunya.com/finans/kripto-para/turkiyenin-odeme-yasagi-ardindan-kripto-para-piyasasi-hacim-kaybetti-haberi-618133>, (E.T. 6.7.2021); ayrıca bkz. Argun Karamanoğlu, "Son Gelişmeler Işığında Kripto Paraların Hukuki Niteliği ve Kripto Para Borsalarına Dair Tespit ve Öneriler", *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Bülteni*, s.1 vd.

⁸ "Kripto Para Borsasında Dolandırıcılık İddiası", <https://www.dw.com/tr/kripto-para-borsasi%C4%B1nda-dolandir%C4%B1c%C4%B1k-iddias%C4%B1/a-57286285>, (E. T. 6.7.2021).

⁹ <https://www.vebitcoin.com/>, (E.T. 6.7.2021).

¹⁰ Karamanlıoğlu, s. 1 vd.

bulunmaması ve sermaye piyasası hukuku açısından herhangi bir para biriminin taşınması gereken ana özelliklerinden bazılarını bulundurmaması sebebiyle hukuki statüleri fazlaca tartışmalıdır¹¹. Yasal statülerine ilişkin tartışmalar genellikle sermaye piyasası hukuku, Türk Medeni Kanunu gibi genel kanunlara başvurulması yoluyla gerçekleştirilmeye çalışılmış. Fakat genel hükümlerin yetersizliği ve yaşanan süreçlerde göz önüne alındığında kamuoyunda artan talep üzerine Hazine ve Maliye bakanlığı yazılı bir açıklama yapmıştır. Ardından MASAK yani Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun talebi doğrultusunda kripto para borsalarının birçoğundan kullanıcı bilgilerini istemiştir¹². Tarihler 16 Nisan 2021'i gösterdiğinde ise Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'na 31456 sayılı "*Ödemelerde Kripto Varlıklara Başvurulmamasına Yönelik Yönetmelik*" ile kripto paralara yönelik kayda geçen ilk düzenleme gerçekleştirilmiştir. Ödemelerde kripto para birimlerine ödeme aracı şeklinde direkt ya da dolaylı olarak başvurulması ve kripto para birimlerine ödeme aracı olarak başvurulmasına ilişkin doğrudan veya dolaylı hizmet sunulması yönetmelik uyarınca yasaklanmıştır. Bu düzenlemeyle birlikte kripto varlık kavramı tanımlanmış olup, kripto varlık içerisinde stable coin¹³ ve token¹⁴ olarak ifade edilen kavramları da barındıran üst bir kavramdır¹⁵.

I. GELENEKSEL VE ELEKTRONİK ÖDEME YÖNTEMLERİNE GENEL BAKIŞ

A. ELEKTRONİK PARA VE KRİPTO PARA

1) Elektronik Para

Elektronik para, parasal bir değer, ödeme noktası istasyonları veya iki araç arasındaki doğrudan veya internetteki açık bilgisayar ağları vasıtasıyla ödeme yapmak için önceden depolanmış değer veya önceden ödeme mekanizmasıdır¹⁶. Dolar, Euro, Peso, Yen cinsinden işlem görmektedir. E- para banka hesaplarının işleme dahil edilme zorunluluğu olmadan, adeta ön ödemeli taşıyıcı bir araç işlevine sahiptir. Yapılan işlemler genellikle küçük değerlerde işlemlerdir. Örneğin ön ödemeli para içeren otobüslerde kullanılan kartlar gibi değer kartları, paranın sunucularda çevrimiçi tutulduğu (paypal gibi çevrimiçi servis sağlayıcılar) yazılım tabanlı

¹¹ Adar Uçar ve Semih Alpay, "Bitcoin: Hukuki Niteliği ve Sanal Paraların Türkiye'deki Yasal Durumu", <https://ucar-ucar.av.tr/bitcoin-sanal-paralar-blockchain-turkiye/> (E.T. 22.11.2021).

¹² Dünya Gazetesi İnternet Sitesi, "Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan Kripto Para Açıklaması: MASAK Görevi Gereği Bilgi Talep Ediyor", <https://www.dunya.com/finans/haberler/hazine-ve-maliye-bakanligindan-kripto-para-aciklamasi-masak-gorevi-geregi-bilgi-talep-ediyor-haberi-616540>, (E.T. 25.08.2021).

¹³ Stablecoin, çoğunlukla değeri bir başka fiat paraya veya değerli herhangi bir varlığa sabitlenmiş olan yeni ortaya çıkmış olan kripto para çeşididir. Bkz. (https://www.paribu.com/blog/sozluk/stablecoin-dir/?_cf_chl_jschl_tk__=nDN5CUG8OaRfFGpAn4C4zaUR24dLfnt9sMZfnFkod7w-1637665152-0-gaNycGzNCD0), (E.T. 22.11.2021).

¹⁴ "Kendi bağımsız blockzinciri veya ağları üzerine inşa edilmiş kriptopara birimleridir. Yerleşik mevcut blockzincirleri üzerinde çalışırlar ve bu nedenle oluşturmak çok daha kolay ve hızlıdır. Örn. Enjin coin, Telcoin ve Maida safe coin." Bkz. <https://t24.com.tr/yazarlar/hayri-cem-haftalik/dijital-para-cesitleri-coin-altcoin-token,32441>. (E.T. 22.11.2021).

¹⁵ Karamanlıoğlu, s. 1 vd.

¹⁶ Bozkurt-Yüksel, s. 30; Karakaş-Eker, s. 103; "Risk Management for Electronic Banking and Electronic Money Activities", Basel Committee On Banking Supervision, s.3, <http://www.bis.org/publ/bcbs35.pdf> (E.T. 20.08.2021)

paralardır¹⁷. İlk defa 1993 yılında Avrupa Birliğinde gündeme gelen Elektronik para kavramının tanımı birçok mevzuat aracılığıyla da gerçekleştirilmiştir. İlk olarak uluslararası düzenlemelere baktığımızda, 2007/64 Sayılı Avrupa Birliği Direktifinin 4. Maddesinin 5. Bendine göre elektronik para “tüm ödeme işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için fon sağlanması gayesiyle çıkarılmış olan ve onu çıkarılanlar dışında gerçek ya da tüzel kişilerce onaylanan, manyetik olanların da dahil olduğu elektronik açıdan onu satana karşı bir talep ile temsil edilmek için depolanmış olan değerdir”¹⁸.

Türkiye’deki yasal düzenlemeler yönünden ise, 6493 Sayılı kanunun (Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun) 3. Maddesi uyarınca “Dışarıya Elektronik para satışı yapan kuruluşça onaylanan fon karşılığı satılan, elektronik halde saklanan, ilgili Kanun’da açıklanan ödeme işlemlerini hayata geçirebilmek amacıyla kullanılan ve bunun yanında dışarıya elektronik para satışı yapan kuruluş haricindeki tüzel ve gerçek kişilerce de ödeme aracı gibi görülen parasal değerdir” biçiminde bir tanımlama yapılmıştır.

Yukarıda da bahsedilen 6493 Sayılı Kanun gereğince elektronik ödeme sistemleri, bankalardan bağımsız olarak, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından alınan lisansla faaliyet gösterebilecektir. Bu bağlamda, Baro Kart, Adalet Kart, Platin Kart elektronik ödeme aracı olarak örnek verilebilir¹⁹.

Elektronik para ile yapılan ödeme, önce elektronik para konusunda hizmet veren bir bankanın veya konu ile alakalı sorumluluğu bulunan elektronik para organizasyonlarının bulup geliştirdiği yazılımı, kullanıcının kullanıma hazır hale gelmesi için indirmesi, elektronik para konusunda hizmet veren özel yazılım aracılığıyla elektronik paranın alınması, elektronik ödeme kabul eden bir satıcıya paranın sanal olarak aktarılması ve nihayet harcanan paranın kullanıcının elektronik cüzdanından düşmesi ile gerçekleşir²⁰.

2) Kripto Para

Elektronik paranın bir türünü oluşturan kripto paralar da dijital para birimidir. Avrupa Merkez Bankası da geliştirenlerce çıkarılmış olan, düzenlemesi olmayan, kontrol edilen ve bunun yanında belirli bir sanal çevrede kabul edilen dijital para şeklinde tanımlamıştır²¹. Bu çerçevede üç çeşit kripto para biriminden bahsedebilir. İlki gerçek hayatla ilgisi olmayan kripto para birimlerinin bulunduğu, kapalı sistem kripto birimleridir. Bunlar sadece oyunlar içinde kullanılan para birimleridir²². İkinci ise tek yönlü bir akışı bulunan kripto para birimleri

¹⁷ <https://www.intel4.com/dijital-para-ile-elektronik-para-arasindaki-ayrim-haber-182692>. (E. T. 10.06.2021)

¹⁸ 2007/64, Art. 4/5, “electronic Money means electronically, including magnetically, stored monetary value as represented by a claim on the issuer which is issued on receipt of funds for the purpose of making payment transactions as defined in point of 5 of Article 4 of Directive 2007/64/EC, and which is accepted by a natural or legal person other than the electronic Money issuer”.

¹⁹ Karakaş-Eker, s. 103.

²⁰ Bülent Sözer, “Elektronik Sözleşmeler”, İstanbul, 2002, s. 151; Şaban Kayıhan ve Habib Yıldız, “Elektronik Ticaretin Hukuki ve Vergi Boyutu”, Ankara, 2004, s. 138-139; Ayrıca bkz. Bozkurt-Yüksel, s. 37-38.

²¹ Bozkurt-Yüksel, s. 62.

²² “Virtual Currency Schemes”, European Central Bank, Germany, October 2012, <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>, s. 13, (E. T. 01.09.2021); Ayrıca bkz. Bozkurt-Yüksel, s. 13.

bulunmaktadır. Kripto paraya dönüştürülen reel para, daha sonra yeniden gerçek paraya dönüştürülemezdir²³. Son olarak, iki yönlü akış olan kripto para birimleri söz konusudur. Bu grupta, kullanıcılar hem kendi sahip oldukları para birimlerini kripto paraya dönüştürebilmekte hem de yeniden kripto para birimini gerçek paraya dönüştürebilmektedir²⁴.

a) Bitcoin Özelinde Kripto Para

Bitcoin arkasında hiçbir fiziksel mal ya da egemenlik yükümlülüğü bulunmayan, bunlardan ziyade şifreleme kombinasyonu korumasını temel alan ve taraflar arasında var olan sözleşmelere uçtan uca protokol yardımı ile tanık olan online sanal bir para birimine verilen isimdir. Bu sebepten dolayı, paranın sahipliği tümüyle anonim bir nitelik taşısa dahi transferi küresel manada görülebilen sezgisel nitelik taşımayan bir mülktür²⁵. Bitcoin ilk olarak 2008 senesinde, Satoshi Nakamoto takma adına sahip şahıs veya grup insan tarafından, “Bitcoin: uçtan uca Elektronik Ödeme Sistemi”, adlı bir makale ile gündeme gelmiştir. Kripto paralar içerisinde ilk olarak adını duyuran para Bitcoin’dir²⁶. 3 Ocak 2009 tarihinde yeni bir ödeme sistemi kurularak, 12 Ocak 2009 tarihinde İlk Bitcoin işlemi gerçekleştirilmiştir. Satoshi Nakamoto Hal Finley’e 10 Bitcoin göndermiştir²⁷. Bu ödeme sisteminin özelliği üçüncü bir kişiye ihtiyaç duyulmadan, doğrudan iki kişi arasında bir ödeme gerçekleştiriyor olmasıdır. Aslında bu ödeme sisteminin dayanağı olan ve bitcoinin ortaya çıkmasını sağlayan bir önemli teknolojik gelişme de Blockchain’dir²⁸. Blockchain, kriptografi yardımıyla bağlanmış olan ve güvenli duruma getirilen, bloklar ismi ile bilinen, devamlı bir büyüme içinde olana kayıt listesidir. Başka deyişle blokların birbirine zincir gibi bağlandığı bir dağıtık veri tabanıdır. Temelde veri depolama ve dağıtım sistemi olan bir veri defteridir. Daha önceki veri tabanı sistemlerinden farklı olarak, sistemdeki veriler, işlem özgünlüğünü ve güvenilirliğini sağlamak için dijital olarak imzalanmıştır. Daha önceki veri sistemlerinde, verilerin sağlam bir kopyası, server ve root denilen bir kökte tutulurken, blockchainde tüm kopyalar, block zincirdeki tüm aygıtlarda tutar. Değiştirmeye de imkân vermez²⁹. Bir veritabanı özelliği göstermez zira kayıt altına alınan üzerinde bir daha asla değişiklik yapılamaz ya da bu veri silinemez. Bahsedilen yanını verilerin toplandıkları blokları tıpkı bir zincir misali, birbirlerine kodlama algoritmalarıyla bağlayarak depolamasına ve bahsedilen zincirin pek çok kişi ile dağıtık şekilde paylaşılmasına borçludur³⁰. Blockchain teknolojisi esasında, kriptografi adı ile bilinen özel bir şifreleme yöntemiyle devamlı olarak büyüme kaydeden bir veri yapısı meydana getiren ve doğrulamak adına belli birtakım matematiksel algoritmalara başvuran bir düzenektir. Blockchain, aslında dağıtık bir defter vazifesi

²³ European Central Bank, s. 14, Ayrıca bkz. Bozkurt/Yüksel, s. 64.

²⁴ Bozkurt-Yüksel, s. 65.

²⁵ Cem Sefa Sütçü ve Çiğdem Aytekin. “Bitcoin ve Kripto Para ile İlgili Sosyal Medya Kullanıcılarının Girişimcilik Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, C.8, S.3, 2018, s. 467.

²⁶ Diğer paralara ise altcoin denilmektedir. Bunlar içerisinde en çok bilinenleri Ethereum, Ripple, Litecoin’dir. Bkz. Fatih Bilgili ve M. Fatih Cengil, “Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Eşya Niteliği Sorunu”, www.ticaretkanunu.net, s. 5.

²⁷ Bilgili, Cengil, s. 5; Ayrıca bkz. <https://coinreport.net/experts-10th-anniversary-first-bitcoin-transaction>.

²⁸ Bilgili, Cengil, s.5.

²⁹ <https://toptalent.co/blockchain-nedir-nasil-calisiyor> (E.T 20. 08.2021)

³⁰ https://medium.com/@finartz_com/en-basit-tabirle-blockchain-nedir-nas%C4%B1l-%C3%A7al%C4%B1nC5%9F%C4%B1r-f9572b299c7b, (E.T. 20.07.2021).

(Distributed Ledger) gören bir “işlem blokları” zinciridir. Dağıtık defter, birden fazla site, kurum ya da coğrafyada bulunan ağ üzerinden yayılan ve senkronize haldeki bir veri tabanıdır. Dağıtık defterler gerçekleştirilen tüm işlemlerin halka açık halde ve tanıklarının olmasını sağlayarak bir siber saldırıyı ihtimalini minimize etmektedir. Mali kurumlar ya da bankalar dağıtık defter teknolojilerinden faydalanarak güvenlik dışında maliyeti en aza indirmeyi ve işlemleri bu teknolojiyle azaltmayı hedeflemektedir³¹

Yukarıda bahsedilenden yola çıkarak kısaca Bitcoin, sahiplerinin adres ismindeki bir açık anahtarla bilindiği takma isim gibi faaliyetlerini yürüten bir sahipten ötekine transfer olan işlemler zinciridir. Kullanıcılar çeşitli sayılarda adres kullanma hakkına sahiptir ve gerçekleştirdikleri bir işlemde kullanmış oldukları adres kümesi, bir diğer işlemde kullanmış oldukları baka adres kümesine ya da gerçek kimliklerine herhangi bir şekilde bağlı değildir. Gerçekleştirilen her bir işlemde daha önceki işlemdeki sahip, adresine niteleyen gizli imzalama anahtarı ile bitcoin'leri ve kendinden sonraki sahibin adresini almış olduğu işlemin bir karesine imza atar. Bahsedilen işlem yani imza sonrasında bitcoin'i meydana getiren işlem kümesine dahil edilebilir. Zira ilgili işlemlerin her bir tanesi önceki işlemi (yani daha açık anlatmak gerekirse, var olan sahibi bitcoin gönderimi yaparken bunun nereden gelmiş olduğunu belirtmelidir) referans aldığından dolayı, işlemler adeta bir zincir meydana getirir. Bir bitcoin'in geçerli olma durumunu doğrulamak adına, kullanıcı oluşturulan zincirdeki tüm imzaların tek tek geçerliliğini denetleyebilir. Çift harcamaların önüne geçebilmek adına, sistemdeki yer alan tüm kullanıcılar buna benzer işlemlerden haberdar olmalıdır. Kullanıcılardan biri transferi bitirmesine rağmen aynı bitcoin'i aktarmaya çalışırsa “çift harcama” durumu ortaya çıkabilir (Berentsen & Schär, 2018, s. 3). İlk hangi işlemin gerçekleşmiş olduğunu saptamak adına, işlemler barındırdıkları işlemlerin zaman mührünü taşıyan ve geçerliliğine onay veren bloklar şeklinde kümelendirilir. Bloklar bir zincir haline getirilir, her bir blok kendinden önceki bloğa referans verir (bu sayede önceki bütün işlemlerin geçerlilik düzeyini de arttırmış olur). İlgili süreç, sonrasında sistemde her kullanıcı için halka haldeki bir blok zinciri meydana getirir³².

Elbette hukuk makalesi çerçevesinde, blockchain in teknik terimler aracılığıyla açıklanması ve idrak edilmesi zor olacaktır. Bu sebeple günlük hayattan bir örnekle konuyu açıklamak daha isabetli olacaktır. Şöyle ki, “Blockchain’in verileri saklama mantığı esasında bizim küçük esnafın verisiye defterlerine çok benzemektedir. Gerçekten de önceleri bakkaldan herhangi bir şey satın almaya giderken, beraberinizde bir verisiye defteri ile gidilirdi. Bakkaldan bir şey alındığında gerek bakkalın verisiye defterine gerekse de evden götürülen verisiye defterine bu alışveriş kaydedilirdi. Böylece bakkalın satıcının haberi olmadan verisiye defteri üzerinde değişiklik yapması önlenmiş olurdu. Blockchain’de görülen bu dağıtık tabiri de benzer bir mantıkta çalışmaktadır. İşlemlerin kayıt altında tutulduğu blok zinciri ağ üzerinde bulunan tüm kişilerle

³¹ Murat Atık Yaşar Köse ve Bülent Yılmaz. “Kripto Para, Para mıdır Döngüsünde Kabul Edilebilirlik Üzerine Ampirik Bir Uygulama”, *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 23, 2021, s. 156.

³² Sütçü, Aytekin, s.467.

aynı olacak biçimde tutulur. Şayet diğerlerinin onayı olmadan bir diğeri kendi defterine bir ekleme yapmaya kalkarsa, öbür defterler ile çatışacağından dolayı ağ dışında atılacaktır.³³

Konuyu daha anlaşılır hale getirmek adına bir örnek vermek gerekirse; bir havale/ EFT işleminde bütün bankaların verileri kaydettiği kayıt defteri bizim ağımız olsun (iletişim yani sınırlı blockchain ağı). İlgili ağda Ali Veli'ye 10 Bitcoin göndermek istiyor. Bu gönderme işleminin kaydedilebilmesi için cüzdan uygulamasında Ali ve Veli'nin kimliklerinin onaylanmış halde olması gereklidir. İşlem için Ahmet'in Ayşe'nin public adresini ve göndereceği miktarı girmesi yeterlidir. Ardından bu cüzdan size bir nevi banka çeki gibi, yani alıcının ismi, para miktarı ve imzanın bulunduğu bir banka çeki gibi transaction yaratır. Çift izinli blockchain ağına yalnızca bankaların müşterileri erişim sağlayabiliyor, işlem yapabilmek için bu bankalar kimlik doğrulaması işlemi yapıyor, işlem bütün ağa yayılıyor fakat işleme yalnızca Ali, Veli ve yetki verilmiş olan taraflar erişim sağlayarak bakabiliyor. Bahsedilen sistemin bugünkü işleyen yapılarından yalnızca bir farkı bulunmaktadır, o da verinin belirli bir kısmının merkezi yapılarda depolanması ve yedeklenmesidir, veri bütün bankalara dağıtıldığında yapı anında bir blockchain ağına dönüşür³⁴.

b) Bitcoin Kullanımı

Kripto paranın üretilmesi noktasından başlarsak, herhangi bir devlet ya da merkez bankası kripto parayı ihraç etmez. Kripto para madencilik (mining) ile üretilmektedir. Sistemin ilk başında madenciler özel makineler aracılığıyla zor problemleri çözerek, ödül kazanması ile gerçekleşmekteydi (Bireysel/Solo madencilik). Havuz sistemi (pool-mining) adı altında bilinen sistemde ise, belirli bir havuzda madenciler katkıları oranında ödül kazanmaktadır. Bu ödül, sistemin bloğu meydana getiren madenciye vermiş olduğu bitcoindir³⁵.

Bitcoin kullanımı için öncelikle mobil veya web üzerinden bir cüzdan uygulaması kullanılmak gerekmektedir. Bu cüzdan sayesinde, transferlerde kullanacağınız biri sizin imzanızdan (gizli anahtar), diğeri size gönderilerde kullanılacak adresinizden (kapalı anahtar) oluşan kriptografik anahtar çifti oluşturulur³⁶.

Bitcoin transferleri, transfer yapılacak kişinin bir dizi karakterden oluşan (bgyhfs23ibn234jjXH345 gibi) bir adresinin ve transfer yapılacak miktarın belirlenmesinden sonra, transferi gerçekleştirecek kişinin imzası ile (gizli anahtar) imzalaması ile gerçekleşir. Bu işlem ağdaki bilgisayar arasına yayılır. Bu yayılım ağdaki işlemi alan tüm bilgisayarlarca ve belirli kontrollerin yapılmasıyla işlemin geçerliliğinin onaylanmasından sonra yapılır. İşlemin bu aşamadan sonra geçerli hale gelebilmesi içinse Blockchain teknolojisindeki herhangi bir blokta bulunması lazımdır. Yani madenci olarak adlandırılan ağda bulunan özel bilgisayarların bazılarının bekleme halinde olan işlemleri alıp, birtakım kriptografik işlemlere sokup blok durumuna getirmesi gerekir. Bloka dönüştürülen işlem listesi ise, öteki bloklara eklenmek üzere ağ

³³https://medium.com/@finartz_com/en-basit-tabirle-blockchain-nedir-nas%C4%B1-%C3%A7al%C4%B1%C5%9F%C4%B1r-f9572b299c7b, (E.T. 20.07.2021).

³⁴<https://fintechistanbul.org/2016/12/29/blockchain-nedir-anlama-garantili-makale/>, (E.T. 20.07.2021).

³⁵ Bilgili, Cengil, s. 4, dpn. 27; Güven/Şahinöz, s. 64-65; <http://asicminerturkey.com/>, (ET. 15.08.2021).

³⁶ Burcu Aslantaş-Ateş, "Kripto Para Birimleri, Bitcoin ve Muhasebesi", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 7, S. 1, s. 356.

içine salınır. Ağda bulunan diğer bilgisayarlar da aldıkları bu bloğu diğer bilgisayarlara salarlar. Bloğun ağa yayılmasından yaklaşık 10 dakika geçtikten sonra işlem onay almış bir işlem konumuna gelmiş olur ve transfer gerçekleşmiş olur³⁷.

B. ELEKTRONİK PARA, KRİPTO PARA VE GELENEKSEL PARA AYIRIMI

Öncelikle elektronik para birimlerinin daha üst bir kavram olduğunu, yani tüm kripto paraların elektronik para olduğunu, bununla birlikte her kripto paranın elektronik para olmayacağını belirtmemiz gerekir. Zira elektronik para ve kripto arasında yapısal farklılıklar vardır³⁸.

Elektronik para merkezileştirilmiştir. Başka bir deyişle genellikle hükümetlerin merkezi bankacılık sistemleri kapsamında düzenlenmekte ve kontrol edilmektedir. Ayrıca hala dolar, euro, lira gibi para birimlerinde işlem gören elektronik bir birleşendir. Merkezi bir otoriteye bağlı olması elektronik paranın baskıya veya parazite maruz kalmasına neden olur. Elektronik para ülkelerin finansal piyasalarındaki çalkantılarından etkileneyecektir. Kripto para ise merkezde gerçekleşen değişimlere duyarlı değildir³⁹.

Yine kripto paranın aynı koşulları sağlayabilmesi için blockchain teknolojisine ihtiyacı vardır. Bahsedilen elektronik para hesapları, şeffaf şifreleme teknolojisiyle korunurken, sanal bir algoritma sahiptir. Bu özelliği ile, kripto paraların yakalanması imkânsız hale gelir. Elektronik para aktarımlarında şahısların hesapları, devletin düzenleyici kurumları ve mali denetim kurumlarınca denetlenir, sonuç olarak isimsiz değildir. Ancak kripto para hesaplarının hangi şahsa ait olduğu tespit edilemez⁴⁰.

Dijital itibari paraların işlemleri esnasında genellikle güvenilir bir aracıya gereksinim duyulur ancak Bitcoin'de hem bu aracıya hem de güvene ihtiyaç duyulmamaktadır. Aracılık sisteminin hem maliyetleri çok yüksektir hem de çeşitli güvenlik açıkları ortaya çıkabilmektedir.⁴¹

Bir diğer farklılık ise işlemlere yönelik sınırlamalar çerçevesindedir. Elektronik para kullanımını devlet kurumları tarafından sınırlandırılmaktadır. Kripto para ise herhangi merkeze ile bağı bulunmadığından dolayı transferinde hiçbir sınırlama bulunmamaktadır. Kripto para birimleri dünyanın herhangi bir yerinde alınabilir veya satılabilir⁴².

Öte yandan kripto paranın genel olarak milli para da dahil olmak üzere diğer para birimlerinden farkları ise, aşağıdaki şekilde sayılabilir.

- Fiziksel bir formu yoktur, sadece ağda bulunur.

³⁷ <http://bitcoinnedir.com/blockchain-nedir-nerelerde-ve-nasil-kullanilir/>(E.T. 20.08.2021).

³⁸ <https://www.intel4.com/dijital-para-ile-elektronik-para-arasindaki-ayrim-haber-182692>; Nurettin Öztürk ve Asuman Koç, "Elektronik Para ve Diğer Para Türleriyle Olan Karşılaştırılması ve Olası Etkileri", *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, s. 210.

³⁹ <https://www.timeturk.com/ekonomi/dijital-para-ile-kripto-paranin-farki/haber-1700549>, (E.T. 1. 10. 2021).

⁴⁰ Öztürk, Koç, s. 228.

⁴¹ Abdurrahman Çarkacıoğlu. *Kripto Para-Bitcoin*, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Dairesi, Aralık, 2016 s.15-17.

⁴² <https://www.intel4.com/dijital-para-ile-elektronik-para-arasindaki-ayrim-haber-182692>, (E.T. 1.10.2021).

- İşlemler ve hesaplar takma isimle- anonimdir ve herhangi bir hukuki kuruluşa bağlı değildir. Böylece banka hesaplarında tutulan paraya kıyasla takip edilmesi daha zordur. İşlemlerin gerçek şahıslar, kuruluşlar ya da banka hesapları ile herhangi bir bağlantısı bulunmamaktadır. İşlemler genel manada Bitcoin imzaları arasında gerçekleşmektedir. Bitcoin adresleri ise daha önce de değinildiği üzere bir dijital rumuzdur. Bütün bunlara karşın, %100 anonimlik olası bir durum değildir⁴³.

- Hiçbir sunucu veya merkezi otorite olmadan tamamen merkezi olmayan bir yapıya sahiptir⁴⁴. Yani Bitcoin ağında aracı, denetleyici ya da yönetici bulunmamaktadır. Merkezi yapıda olmayan Bitcoin gönüllü olarak katılım sağlayan bilgisayarlardan meydana gelmektedir ve uçtan uca birbirlerine bağlı haldedir. Bağlı haldeki bütün bilgisayarlar, aynı programı çalıştırmaktadırlar, tamamı bütün işlemleri görebilmektedir, tamamı bütün işlem geçmişini istediği takdirde tutabilir ya da anında diğer uçlardan gerçekleştirilen işlem geçmişlerini edinebilirler⁴⁵.

- Sistem oldukça güvenlidir. Matematiksel olarak güvenilirliği kanıtlanmıştır. Kötü niyet besleyen şahısların veriler üzerinde bazı yönlendirmeler yapması, gizli ya da açık anahtar kodlama metodu kullanıldığından dolayı, olası bir durum değildir⁴⁶.

II. BİTCOİN VE DİĞER KRİPTO PARALARIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Kripto paralara özgü gerek Türkiye’de gerekse dünyada hukuki bir düzenlemenin olmaması, dijital ortamlara özgü kontrolsüz bir sistem içerisinde riskleri ve sorunlarıyla birlikte büyüyen bir piyasayı oluşturmaktadır. Sorunlara karşı çözüm önerilerini değerlendirebilmek için kripto paraların hukuki niteliğini tespit etmek, onların para, menkul kıymet, sermaye piyasası aracı ya da eşya olup olmadığını irdelemek gerekmektedir.

A. EŞYA HUKUKU BAKIMINDAN BİTCOİN VE DİĞER KRİPTO PARALAR

Eşya kavramı her ne kadar TMK’da tanımlanmamışsa da doktrindeki genel kabul görmüş eşya tanımına göre, sınırları belirlenmiş, hakimiyet kurulan, kişisel olmayan cismani varlıklar eşya olarak nitelendirilmiştir⁴⁷. Bu unsurlardan yola çıkılarak incelenecek olan eşya kavramı zamana ve ihtiyaçlara göre şekillenebileceği için hiç şüphesiz günümüz ihtiyaçları doğrultusunda esnek bir yorumlama yapılması gerektiği göz ardı edilmemelidir. Serozan “*eşya kelimesi mutlak, önsel (a priori) ve değişmeyen bir terim olmayıp mali, toplumsal ve hukuki değerler doğrultusunda renklenip şekillenen, göreceli, değişken, fonksiyonel, tarihsel bir kelimedir.*” İfadesiyle söz konusu duruma dikkat çekmiştir⁴⁸. Zira TMK tarafınca eşya kavramının tanımlanması yoluna gidilmemesi de bu sebepten ileri gelmektedir⁴⁹. Gerçekten de bilgisayar

⁴³ Çarkacıoğlu, s.15-17.

⁴⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Öztürk,Koç, s. 228-232.

⁴⁵ Çarkacıoğlu, s.15-17.

⁴⁶ Çarkacıoğlu, s.15-17.

⁴⁷ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Eşya Hukuku*, İstanbul, 2004, s. 4 vd; Bilge Öztan, *Medeni Hukuk’un Temel Kavramları*, Ankara, 2019, s. 683-684; Lale Sirmen, *Eşya Hukuku*, 7. Bası, Ankara, 2019, s. 5 vd; Gökhan Antalya, *Eşya Hukuku*, C. IV/1, Ankara, 2019, s. 57 vd; Şeref Ertaş, *Eşya Hukuku*, İzmir, 2018, s. 6; Turhan Esener ve Kudret Güven, *Eşya Hukuku*, Ankara, 2015, s.46-48.

⁴⁸ Rona Serozan, *Eşya Hukuku*, C. I, İstanbul, 2014, s. 73, N. 279.

⁴⁹ Antalya, s. 57; Mehmet Ünal ve Veysel Başpınar, *Şekli Eşya Hukuku*, Ankara, 2017, § 3, II, A, 1.

teknolojisinin gelişmesi ile birlikte, maddi varlığı olan sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesi ya da menkul olmalarına rağmen sicil üzerinde hukuki işlemler yapılarak maddi varlığı olmayan dijital kayıtların da varlığı dikkate alınarak sicilli bir hak oluşturulmuştur⁵⁰.

İlk olarak sınırlandırılmış olma unsuru üzerinde durulduğunda, cismani ve ekonomik bir bütünlükten bahsedildiği görülmektedir. Cismani sınırlandırılmışlık, doğal ve yapay yoldan meydana gelen fiziki bütünlüğü ifade etmektedir. Katı nesnelere bakımından sınırlandırılmışlığı doğal olarak kendiliğinden sağlarken. Bazı nesnelere yapay yollarla sınırlandırılabilir ve bu durum eşya olma unsuru bakımından yeterlidir. Örneğin taşınmaz eşya olan arazi, tapu sicilindeki planla, gaz ve sıvı haldeki nesnelere ise konuldukları kabın şekliyle sınırlandırılır. Ayrıca hukuki anlamda eşyadan bahsedebilmek için işlevsel bütünlük de gerekmektedir. Başka bir ifadeyle cismani bütünlüğün yanında, ekonomik bütünlük de gereklidir. Bu bağlamda ancak belirli bir ihtiyacı karşılayacak kadar miktar ve özellikteki nesnelere hukuki anlamda eşyadır⁵¹. Kripto paralar bakımından sınırlandırılabilirlik unsuru blockchain sistemiyle açıklanabilmektedir. Saydam olan ilgili sistemdeki işlemler geriye dönük olarak izlenebilmekte, böylece aleniyet ve bunun yanında belirlilik unsuru taşıdığı söylenebilir. Yine kripto paraların her ne kadar spekülasyona açık da olsalar ekonomik anlamda bir değer taşıdığı da açıktır⁵².

Bir diğer unsur olan üzerinde fiili ve hukuken hakimiyet kurulabilmesi, o şeyin insan iradesine tabi olması manasına gelmektedir. Hukuken eşyadan bahsedilebilmesi için eşya üzerinde hem fiili hem hukuki hakimiyet kurulabiliyor olması aranır⁵³. Bitcoinlerin üzerinde hakimiyet kurulabilmesi ise, blockchain teknolojisiyle açıklanabilmektedir. Özel anahtarı bulunan şahıs, bir adreste bulunan bitcoinlere sahip olur ve bahsedilen anahtar aracılığıyla Bitcoinlerden tasarrufta bulunabilir ve kişi hakimiyetindeki bitcoinini bir başka adrese göndererek bir başkasının hakimiyetine geçirmektedir. blockchain teknolojisindeki dağıtık kebir teknolojisiyle hakimiyet sağlanmaktadır⁵⁴.

Eşya kavramından bahsedebilmek için üçüncü unsur kişisel olmamadır. Kripto paralar bireysellik taşımayan varlıklardır. Bu sebepten ötürü bu faktörü sağladığı ve ilgili çerçevede eşya olma niteliğine tezat teşkil etmediği ortadadır⁵⁵.

Bitcoin'in eşya olup olmadığı noktasında en tartışmalı unsur cismanilik unsurudur. İsviçre ve Türk Medeni Kanunu, maddi açıdan varlığı bulunan şeyleri eşya adı altında kabul etmektedir. Fakat bu kanun bazı cismani olmayan şeyleri de duyulan ihtiyacı karşılayabilmek için, eşya ile bir tutmuştur. Zira bağımsız ve sürekli haklar (TMK m. 704, 998), tabii kuvvetler (TMK m. 794, 814), üzerinde rehin hakkı tesis edilen alacak hakları (TMK m. 954-961) maddi varlığa sahip olmasalar da eşya sayılmaktadırlar⁵⁶. Bitcoin cismanilik unsuru bakımında da bitcoinin fiziki bir varlığa sahip olmadığı aşikardır. Genel kanaate göre cismanilik unsuru

⁵⁰ Turanboy, s. 57.

⁵¹ Esener, Güven, s. 48; Sirmen, s. 6.

⁵² Bilgili, Cengil, s.13.

⁵³ Sirmen, s. 6-7; Esener, Güven, s. 46.

⁵⁴ Bilgili, Cengil, s. 13.

⁵⁵ Gençer Özdemir, "Kripto Paraların Eşya Niteliği", *SDÜHFD*, C.11, S. 1, s. 304.

⁵⁶ Ertaş, 7.

dar yorumlanmalı ve bitcoin eşya olarak ele alınmamalıdır. Elbette kanun koyucu istisnaen duyulan ihtiyacı karşılamak adına cismanilik unsurundan ödün vermiştir. Ancak maddi varlığı olmayan şeylerin eşya olarak kabul edilebilmesi için kanuni bir düzenlemeye ihtiyaç vardır⁵⁷. Aksi görüşte olan Gençer ise, Kanunda kripto paraların eşya niteliğinde olup olmaması hakkında bir hüküm bulunmadığını ve TMK m. 762 hükmünden hareketle kripto paranın bilgisayar programı vasıtasıyla kullanım ve yararlanmaya elverişli olduğundan kanun koyucularca kripto paranın da tıpkı eşya gibi eşya ile alakalı tüm hükümlere tabi tutulmasının mümkün olduğunu kabul etmektedir⁵⁸.

Bununla birlikte doktrinde hâkim görüş yeni kavramların eşya olarak değerlendirilmesi noktasında daha çekimser yaklaşmakta ve eşya kavramını dar yorumlamaktadır⁵⁹. Buradan hareketle bitcoin ve diğer kripto paraların eşya kapsamında olmadığı kabul edilecektir. Gerçekten de Aksoy Dursun, bu konuyla ilgili cismanilik unsurunun olmaması halinde eşya kavramından söz edilemeyeceğini belirtmiştir. TMK m. 762’de ise Aksoy Dursun’a göre tabi güçlere ilişkin taşınır varlığına yönelik kararlar uygulanıyor olsa da tam manasıyla bir mülkiyet özelliği taşımamaktadır⁶⁰.

Benzer biçimde Alman ve İsviçre Hukuklarında da hâkim görüş bitcoin ve diğer kripto para çeşitlerinin cismanilik unsurundan yoksun olması sebebiyle eşya olarak değerlendirilmektedir. Zira sanal olarak oluşturulan ve dijital cüzdanlarda saklanıyor olması cismanilik unsurunu karşılamamaktadır⁶¹. Ayrıca İsviçre Hukukunda OR Art 973 c uyarınca “kıymet hakkı olduğunu savunan görüş ile birlikte Alman Hukukunda tazminat yükümlülüğü ile alakalı BGB § 823/I’de “sair hak” (sonstiges Recht) kavramı ile açıklayan görüşler söz konusudur. Fakat Türk Hukukunda bu hükümlere karşılık gelen düzenlemeler mevcut değildir⁶².

B. SERMAYE PİYASASI HUKUKU AÇISINDAN BITCOİN VE DİĞER KRIPTO PARALAR

Sermaye piyasası, sermaye piyasası araçlarının alım satım suretiyle, tasarruf edenlerden fon talep edenlere aktarılmasını ve bu grup arasında finansman köprüsü kurulmasını sağlayan piyasa olarak ifade edilir. Sermaye piyasası araçları ise tahviller, menkul kıymetler, hisse senetleri ve sözleşmelerdir. Nitekim menkul kıymetler sermaye piyasası hukuku yönünden, sermaye piyasası araçlarının bir alt kavramı olarak düzenlendiği görülmektedir. Kripto paraların sermaye hukuku bakımından, menkul kıymetler içerisinde değerlendirilmeye alınması gerekir.

⁵⁷ Bilgili, Cengil, s. 17; Sanem Aksoy-Dursun, *Eşya Kavramı*, İstanbul, 2012, s. 21-22.

⁵⁸ Gençer, s. 301-302; Aksi görüş için, Hayrünnisa Özdemir, “Bitcoin Ödeme Sistemlerinin Eşya Hukuku Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Eşya Hukuku Sempozyumu*, 1. Bası, Ekim, 2020, s. 213-218.

⁵⁹ Bkz. Eşya kavramını yalnızca belirli sınırlar dahilinde kabul etmişlerdir. Esener, Güven, s. 45-48; Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 4-6; Sirmen, s. 5-6; Ertaş, s. 6-7; Hasan Erman, *Eşya Hukuku Dersleri*, İstanbul, 2018, s. 3-4.

⁶⁰ Aksoy, Dursun, s. 114; Ayr. Bkz. Bilgili, Cengil, s. 15.

⁶¹ Bilgili, Cengil, s. 16.

⁶² Hans Von Der Crone, Franz J. Kaspar/Kessler, ve Luca Angstmann, “Token in Der Blockchain Privatrechtliche Aspekte Der Distributed Ledger Technologie”, *SJZ*, C. XIV, s. 339; Stefan Möllenkamp ve Leonid Shmatenko “Handbuch Multimediarecht, ed. Hoeren/Sieber/Holzngel, Teil 13.6 Blockchain und Kryptowährungen, Nr. 34, naklen: Argun Karamanlıoğlu, “Son Gelişmeler Işığında Kripto Paraların Hukuki Niteliği ve Kripto Para Borsalarına Dair Tespit ve Öneriler”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Bülteni*, Nisan 2021, <https://law.khas.edu.tr/tr/son-gelismeler-isiginda-kripto-paralarin-hukuki-niteliği-ve-kripto-para-borsalarına-dair-tespit-ve>, (E.T. 5.10.2012), s. 4.

Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3. Maddesinin 1-o'su uyarınca menkul kıymet; poliçe, para, çek ya da bono dışında; paylar veya paya benzer başka kıymetlerle bahsi geçen paylara yönelik depo belgelerini ve borçlanma araçları ya da menkul kıymetleştirilmiş gelir ve varlıklara ilişkin borçlanma araçlarıyla bahsi geçen kıymetlere yönelik depo belgelerini ifade etmektedir⁶³. Kripto paralar, sermaye piyasası aracı ve menkul kıymet kavramına uymadığı gibi, arkasında para çıkarmaya yetkili devlet otoritesinin bulunmaması da bu kavramlardan bitcoin ve diğer kripto paraları ayırmaktadır. Ayrıca arz ve talebe göre piyasa değeri belirlenen (eşya) ya da döviz kuru gibi bir kur üzerinden fiyatlandırması yapılan niteliği haiz değildir⁶⁴. Dolayısıyla sermaye piyasası hukuku bakımından kripto paraların sermaye piyasası aracı veya menkul kıymet olması mümkün görülmemektedir⁶⁵.

B. 31456 SAYILI “ÖDEMELERDE KRİPTO VARLIKLARIN KULLANILMAMASINA DAİR YÖNETMELİK” AÇISINDAN BİTCOİN VE DİĞER KRİPTO PARALAR

Temel amacı kripto varlıklar aracılığıyla yapılacak ödemeleri engellemek olan yönetmeliğin 3. Maddesinin 1. fıkrası, Türk Hukuku bakımından bir ilk olmuş, kripto varlıklara ilişkin tanımlamaya yer vermiştir. Buna göre, “ilgili yönetmeliğin uygulanması esnasındaki kripto varlık, dağıtık defter teknolojisi ya da bununla aynı çizgide bir teknolojiye başvurularak sanal olarak hazırlanıp dijital ağlar vasıtasıyla dağıtılan fakat kaydi para, itibari para, menkul kıymet, elektronik para, ödeme aracı ya da başka sermaye piyasası aracı adı altında nitelendirilemeyen maddi olmayan varlıkları tabir etmektedir” olarak tanımlanmıştır. İlgili yönetmelik kapsamında kripto varlık kavramının kullanılmasıyla geniş bir bakış açısının seçildiği ve üst kavram olarak ele alındığı görülmektedir. Madde hükmü kapsamında öncelikle kripto varlıklara ilişkin temel özelliklere yer vermiştir. Bu özellikler, dağıtık defter ya da bununla aynı doğrultuda bir teknoloji olarak başvurulma, sanal açıdan oluşturulma, dijital ağlar ile dağıtımını yapılma olarak sayılabilir. Ardından ise kripto varlıkların neler olmadığı açıkça ifade edilmiştir. Böylece kripto varlıklar, itibari, elektronik, kaydi para ya da menkul kıymet, ödeme aracı veya başka sermaye piyasası araçları kapsamında değerlendirilemez⁶⁶. Bu bağlamda kripto varlıkların birer ödeme aracı gibi kullanılmasına ilişkin doğrudan ya da dolaylı şekilde hizmet sağlamayı yasaklama temel amacını taşıyan yönetmelik her ne kadar kripto paralarla ilgili Türk Hukuku'nda önemli bir adım olarak yer alsada hukuki niteliği ile ilgili kapsayıcı normatif bir düzenlemeyi de haiz değildir.

⁶³ Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Genel Mektup, N. 785, 1 Aralık 2017, İstanbul, <https://www.tspb.org.tr/wp-content/uploads/2017/12/Genel-Mektup-785-Sanal-Paralara-Dayal%C4%B1-%C4%Bo%C5%9Flemler-hk.pdf> (E. T. 1. Kasım 2021).

⁶⁴ Turanboy, s. 56.

⁶⁵ Turanboy, s. 56.

⁶⁶ Argun Karamanlıoğlu, “Son Gelişmeler Işığında Kripto Paraların Hukuki Niteliği ve Kripto Para Borsalarına Dair Tespit ve Öneriler”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Bülteni*, Nisan 2021, <https://law.khas.edu.tr/tr/son-gelismeler-isiginda-kripto-paralarin-hukuki-niteligi-ve-kripto-para-borsalarina-dair-tespit-ve>, (E.T. 5.10.2012), s. 1-5.

III. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ KAPSAMINDA BITCOİN' VE DİĞER KRİPTO PARALARIN PAYLAŞIM SORUNU

A. GENEL OLARAK

Bitcoin kullanımının hukukun çok farklı sahalarında (ceza hukuku, vergi hukuku, miras hukuku) düzenlemeye ihtiyaç duyduğu açıktır. Çalışmamızda ise Bitcoin'in boşanma durumunda nasıl mal paylaşımının konusu olacağı üzerinde durulacaktır. Zira boşanma davalarında mal varlığının paylaşımı kripto paralar varken daha çok üzerinde durulması gerekir. Yakın geçmişte belki çok fazla davanın konusu olmamış olmasına rağmen, 15 -20 yıl içerisinde malvarlığını gizlemenin bir yolu olarak görülebilecektir. Hele ki davanın tarafları bilgili ve paylaşılacak malvarlığı büyük miktarlara tekabül ediyorsa önümüzde daha büyük sorun vardır diyebiliriz. Sonuçta dar gelirli orta sınıf bir ailenin mal varlığını kaçırmak konusunda bir çabası olmayacakken, yüksek gelirli varlıklı ailelerde malvarlığının tespiti kripto para ile daha da zordur. Kripto para piyasasında yaşanan ciddi yükseliş, eşlerin söz konusu varlığı bölüşmek istememesi ve konuyla ilgili bilgi vermekten kaçınmasına da sebep olmuştur. Hal böyle olunca katkı payı alacağı için dava açan eş adeta iğneyle kuyu kazmaktadır⁶⁷. Diğer taraftan teknolojik gelişmeler, bunun hayata entegrasyonu ile hukuki ihtilafların çözümü hep daha mesafelidir. Çünkü yasal ve düzenleyici kurallar çoğunlukla geriden gelir. 70'li 80'li yaşlarında kişilerin Snapchat'ten haberdar olmadıklarını görürüz. Ama daha genç kuşak bu teknolojilerle içli dışlıdır. İnsanların bu tür sorunlarla karşılaşmalarından önce kuşaksal bir değişiklik yaşanmalıdır. Yine blockchain teknolojisinin nasıl çalıştığını algılamak da çok zordur. Teknolojinin gelişimini tahmin etmek çok zordur. Bu bağlamda gözü korkan kişiler var olan teknolojik gelişmelere tepkileri en aza indirgenecek biçimdedir⁶⁸. Ayrıca kripto para dünyasında kadınlara oranla erkeklerin daha çok rağbet gösterdiği görülmektedir. Coindesk'in 2015 yılında yaptığı bir ankette, ankete yanıt veren kullanıcıların yüzde 90'dan fazlasının erkek olduğu tespit edilmiştir. Yine bitcoin ile ilgili içeriklere tıklayan kişilerin yüzde 95'ini de erkekler oluşturmaktadır⁶⁹.

Edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamında bitcoin varlıklarının paylaşımı noktasında dört temel sorundan bahsetmek gerekir.

1) Edinilmiş Malları Koruma

Edinilmiş mal varlıklarının, elden çıkarılma riski nedeniyle korunması güçse, mahkemenin ihtiyati tedbir kararı alınmalıdır. Ancak Bitcoin merkezi bir bünye veya bir düzenleyiciye bağlı olmadığından ihtiyati tedbirin etkisi şüphelidir⁷⁰.

⁶⁷ <https://www.donanimhaber.com/Bitcoinin-yeni-kirli-kullanim-alani-Boşanma-sürecinde-mal-kaçırma--98801> (E.T. 10.07.2021)

⁶⁸ <https://www.bankrate.com/personal-finance/divorce-cases-cryptocurrency-assets-new-battleground-bitcoin/> (E.T. 22.09.2021); <https://www.rosen.com/property/bitcoin-divorce-cryptocurrencies-division/> (E.T. 22.09.2021).

⁶⁹ <https://www.donanimhaber.com/Bitcoinin-yeni-kirli-kullanim-alani-Boşanma-sürecinde-mal-kaçırma--98801> (E. T. 10.07.2021).

⁷⁰ Evren, Hakan, <https://okuyayevren.com/yayinlar/kripto-paralarin-hukuki-islemleri/> (E. T. 15.09.2021)

2) Takip Etme ve Beyan/İspat

Boşanma davası sürecinde eşlerin mal paylaşımına konu olacak değerler ispat edilmelidir. Ancak kripto para söz konusu olduğunda takibi zor olması nedeniyle suiistimal edileceğine dair kaygılar bulunmaktadır⁷¹. Zira sürece Bitcoin ve farklı kripto para biriminin girmesi, mevcut durumu daha da karmaşık hale getiriyor. Tarafların malvarlıklarının paylaşımı konu olduğunda, tespiti neredeyse imkânsız kıymetler paylaşımın adil ve hukuka uygun olmasının önünde en büyük engeldir⁷².

3) Mal Rejiminin Tasfiyesinde Değerlendirme Sorunu

Kripto paraların mal rejiminin tasfiyesi kapsamında karşılaşılabilecek bir diğer zorluk ise paranın değerinin belirlenmesinin güçlüğüdür. Değerlemeler değişken bir doğaya sahiptir. Çünkü kripto para birimi oldukça istikrarsızdır. Volatilitesi ⁷³yüksek olduğu için fiyatlandırılması oldukça belirsiz biçimde değişebileceğinden değerlendirme açısından da zorluklar söz konusudur. Öyle ki bazı kripto para birimleri saatler içerisinde değerlerinin yarısını kaybedebilir. Bu da boşanma davasının açıldığı tarihin esas alınmasıyla dahi gerçek bir değer belirlenmesini güçleştirir. Fiyatlandırma ve genel değerlendirme açısından genellikle daha istikrarlı olan hisse senetlerine yapılan düzenli yatırımlardan farklı olarak, Bitcoin ve diğer kripto para birimleri, bunları kullanarak yapılan ticaretin gerçek bir kapanışının olmaması nedeniyle sürekli dalgalanan bir fiyata sahiptir. Stok varlıkları genelde boşanma davasının açıldığı tarihte kapanış alım satım bedelleri kullanılarak değerlendirilmektedir⁷⁴. Kripto para birimlerinde ise bu noktada sorun yaşanmaktadır. Bu çerçevede değer artış payının tasfiye halinde kripto paralar bakımından da ele alınması gündeme gelecektir. Değer artış payı eşlerden biri diğer eşin belirli malvarlığının edinilmesinde, korunmasında ya da iyileştirilmesinde katkısı olması halinde katkısı oranında sahip olduğu alacak hakkıdır⁷⁵. Değer artışı, katkı sunulan malın başlangıçtaki değer ile değer artış payı hesabının yapıldığı tasfiye anındaki malın sürüm değeri arasındaki farktır⁷⁶. Ayrıca değer artış payı alacağı bakımından tasfiye konusunun edinilmiş mal ya da kişisel mal olması arasında fark yoktur⁷⁷. Bitcoin ve diğer kripto paralar söz konusu olduğunda da değer artış payı talep edilebilecektir. Ancak kripto paranın değerinin çok sık değişiyor olması, değer artış payının hesabını güçleştirmektedir. Çünkü tasfiye anında ve devir anında farklı değere sahip olacak ve değer sembolik değişimin dışında ciddi farklılıklara sahip olması nedeniyle değer tespitini yapmak önem arz etmektedir. Burada tasfiye anında değer kaybına uğramış kripto para varsa, TMK m. 227 hükmü nedeniyle tasfiye edilecek miktar, katkı miktarından daha az olamayacağı

⁷¹ <https://www.leathesprior.co.uk/news/bitcoin-and-divorce-the-potential-issues>. (E. T. 5.09.2021).

⁷² <https://www.donanimhaber.com/Bitcoin-yeni-kirli-kullanim-alani-Boşanma-sürecinde-mal-kaçırma-98801>, (E. T. 5.09.2021).

⁷³ **Volatilité** kelimesinin sözlük anlamı oynaklıktır. Genellikle bir finansal enstrümanın belirli bir zaman aralığında gözlenen değer değişiminin standart sapması anlamındadır. İlgili finansal enstrümanın belirli zaman periyodundaki riskini ölçmeye yarar. Bazen direkt bir değer olarak (mesela 5 TL), bazen de yüzde verilerek (mesela %5) belirtilir. Volatilité yerine "dalgalanma derecesi" kavramı da kullanılmaktadır.

⁷⁴ <https://www.rosen.com/property/bitcoin-divorce-cryptocurrencies-division/> (E. T. 5.09.2021); <https://koonsofuler.com/theres-something-new-in-divorce-disputes-the-bitcoin-battle/> (E. T. 20.11.2021).

⁷⁵ Faruk Acar, "Aile Hukukumuzda Aile Konutu, Mal Rejimleri, Eşin Yasal Miras Payı", Ankara, 2016, s. 274.

⁷⁶ Zeytin, s. 174.

⁷⁷ Zeytin, s. 182.

için katkı payını talep edebilecektir. Şayet değer artışı olduysa, katkı miktarı ve yapılan katkı ispat edilip kripto paranın sürüm değeri belirlenmelidir⁷⁸. Kripto paraların anlık değişimleri düşünüldüğünde, değerlendirme tarihi ve saati net olarak tespit edilmelidir. Bu bağlamda kripto para, tasfiye sırasında edinilmiş mal grubuna dahilse, mahkemenin son karar tarihindeki sürüm değeri dikkate alınacaktır. Ancak başkasına devredilmişse bu durumda devir tarihi bakımından mal rejimi sona erdikten sonra ve sona ermeden önce olmak üzere iki aşamada incelemek gerekecektir. Mal rejimi sona ermeden eşin üçüncü kişilere devrettiği ve edinilmiş mal grubuna eklenecek kripto paralar, malın devredildiği tarihteki sürüm değeri esas alınarak hesaba katılacaktır. Mal rejimi sona erdikten sonra, ancak tasfiye sona ermeden üçüncü bir kişiye devir söz konusu olursa TMK m. 235/1 gereği tasfiye anındaki değeri hesaba katılır⁷⁹

4) İcra Takibine Konu Olması

Bitcoin ve diğer kripto paralar maddi değere sahip olmaları nedeniyle prensipte hacze konu olabilirler. Fakat belli bir merkezden bağımsız olan ve takibi zor olan bazı varlıkları bulunan şahıslar anonim halde vardır. Dolayısıyla haczedilebilirlikten söz ediyor olsak da muhatapın var olmaması, işlemlerin takip edilememesi ve kripto para sahiplerinin varlıklarını açıklamaktan kaçınması nedeniyle kripto para miktarını tespit etmek güçtür⁸⁰.

Edinilmiş malların tasfiyesi için açılan davanın ilamı niteliğinde kararların icrası için ise takip edilebilmenin dışında icra takibi başka güçlükler taşımaktadır. Zira mahkeme kararını temel alan icra emri olsa dahi borcu bulunan taraf istemediği taktirde kripto paradan oluşan varlığını alacaklı veya icra dairesine aktarmayabilir. İcra takibinde devletin cebri icra gücü kripto paraların merkezizsizliği nedeniyle anlamını yitirir. İcra daireleri kripto paraların bulunduğu hesaplar üzerinde işlem yapamamaktadır. Zaten borçlunun vereceği kripto paranın muhafazası da bir başka sorundur. Şu anki haliyle icra dairelerinin kripto para cüzdanları ve kripto paraları saklayacakları hesapları da yoktur. Haciz yani alıkoyma şerhinin uygulanacağı bir hesabın olmaması veya muhatap olarak herhangi bir banka veya kurum bulunmaması da başkaca zorluklardır⁸¹. Bu zorluklar nedeniyle kripto para cüzdanlarının bloke edilebilmesi de söz konusu değildir. Geleneksel yöntemler neticesinde bankacılık faaliyetleri bakımından uygulanacak bloke işlemlerinde banka veya ilgili kuruluşlar ile anlaşmaya varılması ve yetki verilen yargı makamlarında mahkemenin vermiş olduğu kararın ibraz edilmesi kafidir. Ancak herhangi bir merkeze bağlı olmayan bitcoin ve kripto paraların gerek hesapların blokese gerekse anlaşmalı banka hesapları ile cüzdan arasında gerçekleşen transferlere müdahale edilmesi imkânı oldukça

⁷⁸ Özge Karatepe-Sarıcı ve Duygu Ece Demir, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Bitcoin’in Tasfiyeye Konu Olup Olamayacağı Meselesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C.16, S. 181, Eylül 2021, s. 1733-1734.

⁷⁹ Sarıcı-Karatepe/Demir, s. 1734. Genel olarak edinilmiş mallara katılma rejiminde değerlendirme hakkında bkz. Abdulhamid Onuş, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Değer Bıçme Yöntemi ve Zamanı”, *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 2, Aralık 2020, Sayfa: 619-652.

⁸⁰ Evren, Hakan, “Kripto paralar Türk hukuk sistemi çerçevesinde para niteliği taşımamaktadır. En azından günümüzde kripto paralar yabancı bir para birimi kategorisinde de kabul edilemez ve işte bahsedilen sebeple ilamsız icranın konusu olamaz. Fakat kripto para birimlerinin Türk lirasında karşılığı bulunan para talep edilirse ilamsız icra takibi onaylanabilir. Altın ya da emtia alacaklarındaki gibi yalnızca aynen ifaya yönelik olmayan talepler icra takibinin konusu olabilir. Dolayısıyla bir varlığa karşılık gelen kripto paralar parasal karşılığı belirtilmek kaydıyla genel haciz yolu ile takip yapılabilir. Parasal değerın tespiti ise bilirkişi marifetiyle gerçekleşmektedir”, <https://ok-yayevren.com/yayinlar/kripto-paralarin-hukuki-islemleri/> (E. T. 15.09.2021).

⁸¹ İbid.

şüphelidir⁸². Özetle hukuk sistemlerinin tanımadığı bir varlığa müdahale imkanından bahsedilemez. Dolayısıyla boşanma durumunda mal varlığının tasfiyesi özellikle bitcoin ve türevleri söz konusuysa, yargılama sürecinde alınan tedbir kararlarının nasıl uygulanacağı belirsizliğini korur⁸³.

B) EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNE İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLER

1) Yasal Düzenleme

1 Ocak 2002’de yürürlüğe girmiş olan TMK ile beraber eşler arasında malvarlığının paylaşımına yönelik yasal olarak da kabul edilmiş olan mal rejimi “*edinilmiş olan mallara dahil olma rejimi*” dir⁸⁴. Bu düzenleme ile eşler arasında haksızlığa neden olan eski kanun dönemindeki mal ayrılığı rejimi sona ermiştir. TMK uyarınca kabul edilen edinilmiş mallara katılma ile eşler mal rejimi süreci boyunca şahsi malvarlığı değerlerinde kuralın bir getirisi olarak serbest bir şekilde tasarruf ederken, mal rejiminin bitmesiyle öbür eş artık mahiyetinde katılma alacağına sahiptir⁸⁵. Eşlerin malvarlığı değerleri üzerinde yapmış olduğu tasarruflar serbesttir. Hatta diğer eşin katılma alacağını azaltmak için yaptığı tasarruflar dahi hukuki anlamda batıl olmayıp geçerlidir⁸⁶.

Türk Medeni Kanunu’nun 202. Maddesinin 1. Fıkrası uyarınca hukuki mal rejimi, “*edinilmiş mallara katılma rejimi*” şeklinde saptanmıştır. Bu doğrultuda, eşler yasal çerçevede mal rejimi ile alakalı sözleşme ile bir başka mal rejimi tercih etmedikleri müddetçe aralarında geçerliliğini koruyacak olan mal rejimi, “*edinilmiş mallara katılma rejimidir*”⁸⁷. Edinilmiş mallara katılma rejimine göre, karakteristik özellik, eşlerden her birinin kendi malvarlığına sahip olması ve evliliğe özgülenen bir malvarlığından bahsedilemeyecek olmasıdır. Dolayısıyla eşlerin malvarlıkları iki mal grubu içerisinde yer alır. Eşlerin boşanmalarıyla birlikte tasfiye alacağı doğuracak olan malvarlığı, edinilmiş mallara ilişkin olacaktır. Kişisel mallar bu kapsamın dışındadır. Bunlar kişisel mallar ve edinilmiş mallar olarak ifade edilmektedir.

Kişisel mallar, TMK. m. 220 – 221 uyarınca, “Eşlerden herhangi birinin sadece kişisel tasarrufuna yarayan bir eşya, (örneğin giysiler, spor malzemeleri). Eşlerin mesleklerinin gereklerini yerine getirebilmek için ihtiyaç duydukları eşya,” bu kapsamda yer almamaktadır⁸⁸.

Mal rejimi; çiftlerin, evlendikleri tarihi ve evliliklerinin bittiği tarih arasında, sahip oldukları malvarlıklarının yararlanma, mülkiyet ve yönetim haklarının ne şekilde kullanılacağı, çiftlerin var olan borçlarından nasıl sorumlu olacağı ya da mal rejimi sona erdiğinde bahsi geçen

⁸² İbid.

⁸³ İbid.

⁸⁴ Kadın hakları çerçevesinde yasal mal rejimine ilişkin yapılmış çalışma için bkz. Ahmet Ayar, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Kadın Hakları Açısından Bir Bakış”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, Haziran 2018, Sayfa: 93-100.

⁸⁵ Zeytin, N. 175; Şeref Ertaş, “Katılım Alacağı Kapsamındaki Edinilmiş Mallar”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 153, Mayıs 2019, s. 1058-1063; Zeynep Gökçe, “Edinilmiş Mallara Katılma”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 65, Sayı: 4, Aralık 2016, s. 3457-3492.

⁸⁶ Zeytin, N. 176.

⁸⁷ Melisa Gündoğdu-Özbek, *Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Eklenecek Değerler ve Uygulaması*, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020, s. 4.

⁸⁸ Dural, Öğüz, Gümüş, s. 201.

malvarlıkları değerlerinin nasıl paylaşılacağı vb. gibi hususları belirleyen yasal düzenlemelerdir. Örnek vermek gerekirse; kadının evliliğinin akabinde bir otomobil sahibi olması durumunda ilgili aracı kimlerin kullanma yetkisinin bulunduğu, aracın yönetim hakkının kimde olduğu ya da bu yönetim hakkının ne şekilde kullanılabilceği, otomobilin satışa çıkarılması durumunda hangi şartlar ve altında kimin satabileceği, boşanma ya da vefat durumlarda ilgili otomobile nihai koşullarda ne olacağı gibi sorulara eşlerin tabi olduğu ilgili konu yanı mal rejimi ile yanıt bulunmaktadır⁸⁹. Mal rejiminin başında eşlerden herhangi birinin ya da eşlerden birinin sonradan miras olarak veya başka bir sebeple karşılıksız kazanma yöntemiyle sahip olduğu malvarlığı değerleri (Örneğin, kadın eşe ait daresi ve arabası ve söz konusu daireye ait kira geliri kişisel mal sayılırken; edinilmiş mal rejimi sırasındaki getirdiği kira gelirleri edinilmiş mal sayılır),

Manevi tazminat alacağı,

Bireysel malların yerine geçebilen değerler.

Sözleşme uyarınca ise, bir mesleğin gereklerini yerine getirmede ya da işletmenin çalışmaları sebebiyle ortaya çıkan edinilmiş tüm mallara eklenmesi gereken malvarlığı değerleri ve bunun yanında şahsi malların kazançlarının sözleşmeyle şahsi mal sayılacağı kabul edileceği belirtilmiştir⁹⁰.

Tasfiye payının konusunu oluşturan edinilmiş mallar ise, kanunda sayılmakla birlikte örnek niteliğinde olduğundan başkaca malları da dahil etmek mümkündür. Ancak kişisel mallar sınırlı sayıda kanunda sayılmıştır. Bu çerçevede genel olarak edinilmiş mal kavramından bahsedebilmek için, kanunda özellikle kişisel mal olarak kabul edilmeyen mal değerlerinin, yasal mal rejimi süresi içerisinde ve karşılığı verilerek edinilmiş olması yeterlidir⁹¹. Karşılık kavramından ne anlaşılması gerektiği ise genel kurallar üzerinden değerlendirilecektir. Böylece karşılık, eşlerin bedensel ve fikri gücü (maaş, ikramiye, bahşiş veya TMK m. 219/II gereğince eşlerden herhangi birine karşı üçüncü şahısların haksız fiili ya da edinilmiş mallara yönelik bir hak ya da eşyanın sarf edilmesinden kaynaklanabilir⁹². Öte yandan kanunda edinilmiş mallara ilişkin örnek niteliğindeki düzenlemelere göre ise, sosyal güvenlik ya da sosyal yardım vb. faaliyetleri olan kurum/ kuruluşlarının ya da çalışana yardım etmek amacı güdülen kuruluş olan sandık ve buna benzer oluşumların yapmış olduğu ödemeler, iş gücünün kaybedilmesi sebebiyle verilen tazminatlar (örn. iş kazası), şahsi mallardan elde edilen kazançlar, edinilmiş malların yerine geçen ikame değerler, diğer edinilmiş mallar (edinilmiş malların gelirleri, kişisel değerlerin ihlali nedeniyle eşlere ödenen maddi tazminatlar) belirtilmiştir⁹³.

⁸⁹ Özbek, s.3.

⁹⁰ Dural, Ögüz, Gümüş, s. 200; İbrahim Halil Akyavuz, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mal-Kişisel Mal Ayrımı", *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt: 85, Sayı: 6, Kasım 2011, s. 203-231; Hilal Karaca, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Çerçevesinde Kişisel Mallar", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 130, Haziran 2017, s. 43-53.

⁹¹ Zeytin, s. 95; Şükran Şıpka, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, İstanbul, 2011, s. 14; Ahmet Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, Ankara, 2019, s. 223; Acar, s. 95.

⁹² Dural, Ögüz, Gümüş, s. 198.

⁹³ İbid.

Kanun koyucu edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi halinde, tasfiyeye bağlı şekilde eşlerden birisine katılma alacağı adı altında ifade edilen bir alacak hakkı tanımaktadır. Eşlerin katılma alacağının hesaplanmasında ise, ele alınması gereken temel kavram “*artık değer*” kavramıdır. Buna göre her iki eşe ait alacakların takası ve artık değer alacağı ile de eşlerin biri yararına ortaya çıkan katılma alacağı belirlenmiş olacaktır⁹⁴.

Bahsi geçen artık değer hesaplanması ise eşlerin ayrı ayrı kişisel malları ve edinilmiş mallarının dört farklı grup halinde ayrılması, eşlerin birisinin, ötekinin malvarlığının çoğaltmasına yönelik çalışmalarından ötürü, kazandırmada bulunan tarafın alacağı değer artış payı⁹⁵ ve şahsi ve edinilmiş malların arasında bir denkleştirme alacağı istemesi ve nihayet eşlerden birinin borcu bulunuyorsa, bu borcun o eşin edinmiş olduğu mallardan düşmesi suretiyle gerçekleştirilir⁹⁶. Bu yapılan hesaplamada edinilmiş mallara ilişkin eksik bir değer çıkarsa bu eksik bakiye her halükârda 0 (sıfır) olarak hesaplanır⁹⁷. Artık değer hesaplama konusunda ilk olarak eşlerin tüm edinilmiş mallarının tespit edilmesi gerekmektedir. Sonrasında edinilmiş mallara Kanun’un öngördüğü şekilde dahil edilecek olan değerler (Türk Medeni Kanunu madde 229) ve şahsi mal kategorisinde olan edinilmiş malın karşılığı da dahil edilir. Elde edilen aktif değerlerin tümünden, öteki tarafın değer artış hissesi alacağı, edinilmiş mal kategorisindeki şahsi mal karşılığı ve pasif değer olarak bilinen edinilmiş mallardaki borçlar çıkartılır [4]. Nihayetinde elde edilen artık değer kanunen veya sözleşme ile saptanmış olan artık değer oranı baz alınarak eşler arasından pay edilir⁹⁸. Örneğin Kadının malvarlığı olan 100000 TL araba, 20000 TL araba borcu ve bankada 50000 TL’lik mevduat hesabının 20000 TL düşüldüğünde, 130000 TL’lik artık değerın ½ si kocanıdır. Kocanın ise 200000 TL değerindeki evinden kaynaklanan artık değerın ½ si 100000 kadına aittir. Böylece kadın erkeğe 130000 TL, erkek ise kadına 100000 TL borçlanmış olacaktır. Alacakların mahsup edilmesi ile de kadın kocaya 30000 tl artık değer vermiş olacaktır. Eğer mevcut değer – 250000 TL olarak hesaplanırsa bu durumda 0(sıfır) olarak hesap yapılacaktır⁹⁹.

Türk Medeni Kanunu’nun 231. Maddesi uyarınca artık değer kavramı; eklenmeden ya da denkleştirmeden sahip olunan miktarlar da düşünülerek eşlerin her birinin edinilmiş mallarının totaldeki ederinden bu mallar üzerindeki borçların çıkarılmasının ardından elde kalan net miktar şeklinde tanımlanmaktadır. İlgili maddeye göre hesaplama esnasında değer eksilmesi dikkate alınmaz. Yine ilgili maddeden yola çıkılarak artık değer; bir hesaplama neticesinde elde edilmiş olan değer ya da hesaplamanın rakamsal karşılığı olmaktan çok, kanuni mal rejiminde eşler arasında bulunan mülkiyet ilişkisi ile alakalı bir düzenleme sunmadığı görülmektedir. Zira eşlerin bu değer üzerinden alacağı katılma aynı bir hak değil aksine parasal

⁹⁴ Dural, Ögüz, Gümüş, s. 222; Mehmet Şengül, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağının İfasına İlişkin Hüküm ve Sonuçlar”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 3, Aralık 2012, s. 61-63.

⁹⁵ Ali Ahmet Genç, “Değer Artış Payı Alacağının Hesaplanması”, *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 15, Ocak 2017, s. 87-105.

⁹⁶ Öztan, s. 468.

⁹⁷ Dural, Ögüz, Gümüş, s. 222.

⁹⁸ Şamil Demir, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değerin Hesaplanması ve Paylaştırılması”, *Ankara Barosu Dergisi*, 2014/1, s. 248-249.

⁹⁹ Dural, Ögüz, Gümüş, s. 222, Öztan, s. 472-473.

haktır. Katılma alacağına bakılacak olursa artık değerın kanun uyarınca %50'si ya da sözleşme ile tarafların veya hâkimin saptadığı yüzde üzerinden belirlenecek olan parasal alacak olduğu görülmektedir¹⁰⁰.

2) İspat Kuralları

TMK m. 6 hükmü uyarınca var olan genel ispat yükümlülüğünün yanı sıra kanun koyucu edinilmiş mallara katılma rejimi çerçevesinde, yaşanabilecek ispat zorluklarını da düşünerek bir başka ispat kuralına daha yer vermiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 222. Maddesi uyarınca, "*Belli bir malın taraflardan bir tanesinin olduğunu savunan kişi, iddiasını kanıtlamak ile yükümlüdür. Sahibinin hangi eş olduğunu kanıtlanamadığı mallar eşlerin paylı mülkiyeti kapsamında kabul edilir. Herhangi bir eşin tüm varlıkları, tam tersi ispat edinilinceye dek edinilmiş mal kategorisinde kabul edilir*".

Dolayısıyla TMK m. 222'nin 1. fıkrası, genel ispat yükümlülüğüyle paralel bir düzenleme ihtiva etmekle birlikte, ispat kolaylığı sağlamak adını 2. Ve 3. Fıkralarda edinilmiş mal ve paylı mülkiyet iddialarına karşı iki karine benimsenmiştir. Böylece belirli bir malın kime ait olduğu belirlenemiyorsa eşlerin paylı mülkiyetinde olduğuna ve yine malın hangi mal grubuna girdiği tespit edilemiyorsa edinilmiş mal sayılacağı karine olarak kabul edilmektedir. İspat külfeti de aksini iddia eden tarafa düşmektedir¹⁰¹.

3) Kripto Para Biriminin Varlığı Halinde Edinilmiş Mal Rejimi

Bitcoin ve diğer tüm kripto paraların hukuki niteliğine ilişkin tartışmalara rağmen bir değere sahip oldukları açıktır ve edinilmiş mallara katılma rejimi gereğince, edinilmiş mal grubu içerisine girdiğinde artık değerinde hesaba katılmalıdır. Ancak kripto paraların kendine özgü nitelikleri sebebiyle gerek paylaşım gerekse ispatında farklı koşullar söz konusudur¹⁰².

Bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin varlığı halinde aile hukuku ya da geniş anlamda medeni kanun meseleleri (Miras paylaşımı) gibi hallerde tarafların kripto paraya sahip olup olmadığını bilmek süreç içerisindeki ilk adımdır. Bitcoinin merkezi bir kuruma bağlı olması, anonim şekilde işlem yapmasından ileri gelen hususların dışında, kullanım için hususi anahtara ihtiyaç duyulması, kripto paraların takibini güçleştirmektedir. Eğer özel şifreler kaybedilirse, artık tasarruf işlemi yapmak mümkün olmayacaktır. Mevcut bankacılık sistemlerinden farklı olarak kaybedilen veya ulaşılamayan bilgilere erişmek kolay olmayacaktır. Benzer biçimde boşanma davasından önce kime, ne kadar kripto para transferi yapıldığının tespiti de bankacılık sistemleri kadar hızlı bir biçimde gerçekleştirilemez. Şayet tüm bu olumsuzluklara rağmen edinilmiş mal olarak sınıflandırılabilir bir değerın varlığı tespit ve ispat edilebiliyorsa mal rejimi kapsamında tasfiye gündeme gelecektir. Peki Bitcoin'in hangi mal grubuna girdiğini nasıl tespit edeceğiz. Satın alınan Bitcoinin hangi mal grubuna ait para ile alındığı, yapılacak tespit için gereklidir. TMK m. 219/II 5. bendi, edinilmiş mallar arasında kabul edilen değerler edinilmiş mal kategorisinde kabul edilir. Dolayısıyla evlilik çerçevesinde ve emek sarf edilerek edinilen gelirlerle alınan Bitcoin, mal rejiminin sona ermesi halinde tasfiyeye tabi tutulacaktır.

¹⁰⁰ Demir, Ş. s.249.

¹⁰¹ Dural, Öğüz, Gümüş, s. 203.

¹⁰² Evren, Hakan, <https://okyayevren.com/yayinlar/kripto-paralarin-hukuki-islemleri/>, (E. T. 15.09.2021).

Bununla birlikte yine TMK'nın 220/ 1 maddesinin 4. Bendi gereğince, şahsi malların yerine kabul edilebilen değerler de şahsi mal kategorisinde görülür. Böylece eşlerden birinin evlilik birliği kurulmadan önce edinmiş olduğu mallar, miras kalan mallar veya karşılıksız kazanma yöntemiyle sahip olduğu mallar kişisel maldır¹⁰³. Ancak kişisel mal grubunun geliri, mal rejimi sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadığı sürece edinilmiş mal olarak sayılır. Diğer yandan eşlerin para karşılığında Bitcoin alımı yerine, madencilik faaliyeti sonucunda Bitcoin sahibi olmaları durumunda da yine evlilik tarihi esas alınacaktır. Şayet evlilik tarihinde elde edilmiş edinilmiş mal olarak kabul edilecektir¹⁰⁴. Ayrıca Bitcoinin değerinin belirlenmesi gerektirir. Standart döviz kuru üzerinden değeri belirlenecektir. Bununla birlikte boşanma sırasında eşlerin güven duygularının zedelenmesi ve yasal paylaşım kurallarından sapılması için başvurabilecekleri Bitcoin alımları halinde şu konulara dikkat etmek gerekir.

a) Kripto Para Alımına Dair İspat Araçlarını Muhafaza Etme

Boşanma sürecinde tüm olası kanıtların korunması önemlidir. Zira eşler evlilik birliğinde mal kaçırmak için Bitcoin yatırımı yoluna gidebilirler. Eşlerden birinin diğeri hakkında Bitcoin satın aldığına dair bir iddiası varsa bunu ispat etmesi gerekir. Durumun ispatı için mahkemeden kripto para borsası olan şirkete ve eşin hesaplarının bulunduğu bankalara yazılarak aktarımın hangi borsaya yapıldığı ya da borsada eşin adına bir hesap olup olmadığının sorulması talep edilir. Ayrıca eşin yabancı kripto para borsasında yatırımı varsa, yine banka hesabından yabancı borsaya bir para aktarımının var olup olmadığı sorulması önem arz etmektedir. Ancak kripto para yatırımına ilişkin bilgi ve belgelerin saklanması, bilhassa borsaya değil de cüzdanlarda tutulan Bitcoinler açısından kısıtlı ispat imkanı olarak görülmelidir¹⁰⁵.

b) Paylaşım Özgü Kripto Para Biriminin Varlığına İlişkin İspatları Muhafaza Etme

Mal paylaşımına ilişkin davada, banka hesap ekstreleri, kredi kartı ekstreleri, bir dijital para platformundan para yatırma veya çekme işlemleri titizlikle muhafaza edilmelidir. Ortada bir kripto para biriminin var olduğuna ilişkin bilgi içeren e posta ve diğer yazışmalara kanıt olarak sunulabilir¹⁰⁶.

c) Kripto Para Biriminin Kanıtını Bulmak

Tüm bahsedilen bilgi ve belgelere rağmen, kripto para birimi hakkında belge elde etmek zor olabilir. Genellikle amaç işlemlerin gizli ve güvenli kalması neticesinde malvarlığının

¹⁰³ Genel olarak karşılıksız nitelik taşıyan kazandırmaların edinilmiş mallara katılmasına yönelik ayrıntılı bilgi için bkz. Gamze Turan Başara, "Eşlerden Birinin Yaptığı Sağlararası Karşılıksız Kazandırmaların Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine ve Miras Hukukuna İlişkin Kurallar Kapsamında Değerlendirilmesi", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 111, Kasım 2015, s. 59-63.

¹⁰⁴ Karatepe-Sarıcı, Demir, s. 1732- 1733; Evren/Hakan, <https://okyayevren.com/yayinlar/kripto-paralarin-hukuki-islemleri/>, (15.09.2021).

¹⁰⁵ Karatepe-Sarıcı, Demir, s. 1733; (<https://www.reuters.com/article/us-crypto-currency-germany-password-idUSKBN2A511T>), (E.T. 18.08.2021); <https://www.leathesprior.co.uk/news/bitcoin-and-divorce-the-potential-issues> (E.T. 5. 09. 2021); <https://www.rosen.com/property/bitcoin-divorce-cryptocurrencies-division/>, (E.T 5.09.2021).

¹⁰⁶ <https://www.rosen.com/property/bitcoin-divorce-cryptocurrencies-division/>, (E.T 5.09.2021).

kaçırılmasına zemin oluşturabilir. Bu sebeple öncelikle, kripto para sahibinin bir cüzdanı olup olmadığı ve bu cüzdanının çevrimiçi mi yoksa fiziksel bir cihaz mı olduğu belirlenmelidir. Bu cüzdan, esasa ilişkin incelemede talep edilebilecek bir kimlik ve oturum açma şifresine sahip olacaktır. Cüzdanlar, taşınabilir bir sabit diske benzer ve gerçek bir fiziksel öge olabilir. Diğer durumlarda, cüzdan yalnızca çevrimiçi şekilde ve kripto para birimi değişim platformlarından biri aracılığıyla olabilir. Her iki cüzdandaki bilgileri korumak için farklı adımlar atılması gerekir. Kripto para birimi sahibi genellikle cüzdanından veya değişim platformundan işlem geçmişini indirebilir. İşlem geçmişi excel tablosu veya başka bir elektronik belge olarak indirilir. İndirilen dosya bir banka ekstresinde yer alabilecek türden bilgileri örneğin, tarih, saat, kripto paranın miktarı, dönüştürme oranı, bakiye, işlem kimliği ve hash gibi bilgileri içerir. İşlemler çoğu zaman e-posta yoluyla onaylanır ve bu e-posta makbuz görevi görmektedir. Ayrıca gerçekleştirilen onay, dönüştürme oranını, dolar tutarını ve bir tarih ve zaman damgasını da içerebilir. Bazı durumlarda, onay, kripto para kullanıcısının satıştan sonra parayı nereye yatırdığını veya bir satın alma işlemi yapmak için parayı nereden çektiğini belirleyebilir. Ayrıca onaylamanın ispata olan etkisi, diğer varlıkları da belirlemeye yardımcı olacaktır¹⁰⁷.

d) Envanter Tutulması

Kanun koyucu TMK m. 216 hükmü gereğince, ispat sorunlarını aşmak adına yasal veya seçimlik mal rejimler fark etmeksizin, eşlerin resmi senet niteliğinde döküm yapmalarını hüküm altına almıştır (TMK m. 216). Zira uzun sürmüş evliliklerdeki malvarlıkları kalemlerinin göstermiş olduğu değişim, teknolojik gelişmeler neticesinde ortaya çıkan kripto araçlar gibi yeni değerler ispat zorlukları neticesinde birçok hak kaybına sebebiyet verecek niteliktedir. Bu ispat zorlukları nedeniyle kanun koyucu mal rejimlerinde bazı karinelere de daha önce ifade edildiği üzere yer vermiş (TMK m. 216, 222/II, III, 245, 261). Resmi senet olarak düzenlenen envanter de, malvarlığı değerlerinin hangi eşe ve hangi mal grubuna ait olduğuna dair ispat niteliğinde bir döküm sunmaktadır¹⁰⁸.

Envanter düzenlenmesini her eş isteyebilir. Envanter düzenlenmesini isteyen eş aile mahkemesine başvurarak envanterin çıkartılması için talepte bulunur. Diğer eşin ise envanterin yapılmasına katkı sunması bir yükümlülüktür. Ancak bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde TMK kapsamında bir yaptırım öngörülmediği görülmektedir. Öte yandan eşler arasında adi envanter de düzenleyebilirler. Ancak ispat işlevi, genel hükümler neticesinde hüküm ifade edecek; resmi senet olarak yapılan envanter gibi bir ispat aracı olmayacaktır. Zira TMK m. 216/ II fıkrası belirli şartların gerçekleşmesi ile resmi senet olarak düzenlenen envanterin doğruluğu adi karine olarak kabul edilmiştir. Yani eşlerin hangi mal grubuna ait olduğuna dair beyanlar tam tersi kanıtlanana dek doğru olarak kabul edilir. Fakat envanterin malların getirilmesinde başlayarak bir yıl içinde yapılmış olması şartı aranacaktır¹⁰⁹.

¹⁰⁷ <https://www.rosen.com/property/bitcoin-divorce-cryptocurrencies-division/>, (E.T 5.09.2021)

¹⁰⁸ Zeytin, s. 74-75.

¹⁰⁹ Zeytin, s. 74-75.

SONUÇ

Bitcoin ve diğer kripto paralar bakımından yaşanabilecek birçok hukuki uyumsuzluk söz konusudur. Hukukun çeşitli alanlarında karşımıza çıkabilecek bu uyumsuzluklar bakımından yaşayacağımız en temel sorun kripto paralara ilişkin yeterliliği haiz hukuki bir düzenlemenin var olmayışıdır. Bununla birlikte boşanma sonrası yasal mal rejiminin tasfiyesi halinde hukuki bir düzenlemenin olmamasıyla ciddi açmazlara gebe olduğu görülmektedir.

Edinilmiş mallara katılma rejimi uyarınca Bitcoin, hangi mal grubundan kaynak alındığına göre edinilmiş mal veya kişisel mal olarak değerlendirilebilir. Ancak kripto paraların değeri çok çabuk değişebilir ve istikrarı yoktur. Öte yandan mevcudiyetinin ispatı noktasında güçlükler yaşanabilir ve mal kaçırma aracı olarak görülebilir. Kripto paralara özgün bu temel özellikler nedeniyle gerek paylaşım gerekse ispatında farklı koşullar söz konusudur.

Şayet tüm bu olumsuzluklara rağmen edinilmiş mal olarak sınıflandırılacak bir değer varlığı tespit ve ispat edilebiliyorsa mal rejimi kapsamında tasfiye gündeme gelecektir. Peki Bitcoin'in hangi mal grubuna girdiğini nasıl tespit edeceğiz. Satın alınan Bitcoinin hangi mal grubuna ait para ile alındığı, yapılacak tespit için gereklidir. TMK m. 219/2 5. bendi, edinilmiş malların yerine kabul edilebilen değerler edinilen mal olarak şeklinde edilir. Dolayısıyla evlilik birliğinde ve emek sarf edilerek edinilen gelirlerle alınan Bitcoin, mal rejiminin son ermesi halinde tasfiyeye tabi tutulacaktır.

Ardından ise edinilmiş mal kategorisinde nitelendirilebilecek Blockchain teknolojisiyle satın alınan kripto paraların mevcut olduğunu ispatlamak kolay olmayacaktır. Zira boşanma davasından önce kime, ne kadar kripto para transferi yapıldığının tespiti de bankacılık sistemleri kadar hızlı bir biçimde gerçekleştirilemez. Banka hesap ekstreleri, kredi kartı ekstreleri, bir dijital para platformundan para yatırma veya çekme işlemleri titizlikle muhafaza edilmelidir. Ortada bir kripto para biriminin var olduğuna ilişkin bilgi içeren e posta ve diğer yazışmalara kanıt olarak sunulabilir. Yine eşlerin TMK m. 216 gereğince envanter tutması da ispat açısından kolaylık sağlayacak niteliktedir. Kanun koyucu ispat sorunlarını aşmak adına yasal veya seçimsel mal rejimleri fark etmeksizin, eşlerin resmi senet niteliğinde döküm yapmalarını hüküm altına almıştır.

KAYNAKÇA

- Acar Faruk. *Aile Hukukumuzda Aile Konutu, Mal Rejimleri, Eşin Yasal Miras Payı*, Ankara, 2016.
- Aksoy-Dursun Sanem. *Eşya Kavramı*, İstanbul, 2012.
- Akyavuz İbrahim Halil “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mal-Kişisel Mal Ayrımı”. *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt: 85, Sayı: 6, Kasım 2011.
- Antalya Gökhan. *Eşya Hukuku*, C. IV/1, Ankara, 2019.
- Aslantaş-Ateş Burcu. “Kripto Para Birimleri, Bitcoin ve Muhasebesi”. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. C. 7, S. 1: s. 349-366.
- Atık Murat, Köse Yaşar, Yılmaz Bülent. ”Kripto Para, Para mıdır Döngüsünde Kabul Edilebilirlik Üzerine Ampirik Bir Uygulama”, *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 23, 2021.
- Ayar Ahmet. “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Kadın Hakları Açısından Bir Bakış”. *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt: 6, Sayı: 1, Haziran 2018: s. 93-100.
- Bozkurt-Yüksel Armağan Ebru. *Bitcoin, Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları’na Hukuki Bir Bakış*. 2018, İstanbul.
- Çarkacıoğlu Abdurrahman. *Kripto Para-Bitcoin*, Sermaye Piyasası Kurulu, Aralık, 2016.
- Demir Şamil. “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değerin Hesaplanması ve Paylaştırılması” *Ankara Barosu Dergisi*,2014/1.
- Dural Mustafa, Ögüz, Tufan ve Gümüş, Mustafa-Alper. *Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku. C.III*, İstanbul, 2010.
- Erman Hasan. *Eşya Hukuku Dersleri*. İstanbul, 2018.
- Ertaş Şeref. *Eşya Hukuku*. İzmir, 2018.
- Ertaş Şeref. “Katılım Alacağıının Kapsamındaki Edinilmiş Mallar”. *Terazi Hukuk Dergisi*. Cilt: 14, Sayı: 153, Mayıs 2019: s. 1058-1063.
- Esener Turhan ve Güven Kudret. *Eşya Hukuku*. Ankara, 2015.
- Evren Eren ve Hakan Can. “Kripto paraların Hukuki İşlemlere Konu Edilmesi”, <https://okyayevren.com/yayinlar/kripto-paraların-hukuki-işlemleri/>.
- Genç Ali Ahmet. “Değer Artış Payı Alacağıının Hesaplanması”. *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt: 8, Sayı: 15, Ocak 2017: s. 87-105.
- Gökçe Ziya. “Edinilmiş Mallara Katılma”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt: 65, Sayı: 4, Aralık 2016: s. 3457-3492.
- Karaca Hilal. “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Çerçevesinde Kişisel Mallar”. *Terazi Hukuk Dergisi*. Cilt: 12, Sayı: 130, Haziran 2017: s. 43-53.
- Karakaş -Eker Hilal. “Bitcoin ve Kripto Paraların Hukuki Yönden Değerlendirilmesi”. *Bursa Barosu Dergisi, Sayı 107, Mart 2019*, s. 102-111.
- Karamanlioğlu Argun. “Son Gelişmeler Işığında Kripto Paraların Hukuki Niteliği ve Kripto Para Borsalarına Dair Tespit ve Öneriler”. *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Bülteni*. Nisan 2021, <https://law.khas.edu.tr/tr/son-gelistmeler-isiginda-kripto-paraların-hukuki-niteliği-ve-kripto-para-borsalarına-dair-tespit-ve>, (E.T. 5.10.2012): s. 1-5.
- Karatepe-Sarıcı Özge ve Demir Duygu-Ece. “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Bitcoin’in Tasfiyeye Konu Olup Olamayacağı Meselesi”. *Terazi Hukuk Dergisi*, C.16, S. 181, Eylül 2021: s. 1733-1734.

- Kayıhan Şaban ve Yıldız Habib. *Elektronik Ticaretin Hukuki ve Vergi Boyutu*. Ankara, 2004.
- Kılıçoğlu, Ahmet. *Aile Hukuku*. Ankara, 2019.
- Oğuzman Kemal, Seliçi Özer, Oktay-Özdemir Saibe. *Eşya Hukuku*. İstanbul, 2004.
- Onuş Abdulhamid. “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Değer Bıçme Yöntemi ve Zamanı”. *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 2, Aralık 2020: s. 619-652.
- Özbek Melisa. *Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Eklenecak Değerler ve Uygulaması*, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020.
- Özdemir Gençler. “Kripto Paraların Eşya Niteliği”. *SDÜHFD*. C.11, S. 1, s. 289-306.
- Özdemir Hayrunisa. “Bitcoin Ödeme Sistemlerinin Eşya Hukuku Çerçevesinde Değerlendirilmesi”. *Uluslararası Eşya Hukuku Sempozyumu*, 1. Bası, Ekim 2020, s. 213-218.
- Özcan Bilge. *Medeni Hukuk’un Temel Kavramları*. Ankara, 2019.
- Öztürk Nurettin ve Koç Asuman. “Elektronik Para ve Diğer Para Türleriyle Olan Karşılaştırılması ve Olası Etkileri”. *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2006.
- Serozan Rona. *Eşya Hukuku*. C. I, İstanbul, 2014.
- Sirmen Lale. *Eşya Hukuku*. 7. Bası, Ankara, 2019.
- Sözer Bülent. *Elektronik Sözleşmeler*. İstanbul, 2002.
- Şengül Mehmet. “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağının İfasına İlişkin Hüküm ve Sonuçlar” *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt: 7, Sayı: 3, Aralık 2012: s. 61-63.
- Şıpka Şükran. *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*. İstanbul, 2011.
- Sütçü Cem Sefa. Aytakin Çiğdem. “Bitcoin ve Kripto Para ile İlgili Sosyal Medya Kullanıcılarının Girişimcilik Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, C. 8, S. 3, 2018, s. 466-488.
- Turanboy Asuman. “Kripto Paraların Ortaya Çıkmaları ve Hukuki Nitelikleri”, *BATİDER*, C. 35, S.3, 2019: s. 47-62.
- Turan-Başara Gamze. “Eşlerden Birinin Yaptığı Sağlararası Karşılıksız Kazandırmaların Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine ve Miras Hukukuna İlişkin Kurallar Kapsamında Değerlendirilmesi”. *Terazi Hukuk Dergisi*. Cilt: 10, Sayı: 111, Kasım 2015: s. 59-63.
- Ünal Mehmet ve Başpınar Veysel. *Şekli Eşya Hukuku*, Ankara, 2017.
- Üzer Betül. Sanal Para Birimleri. Uzmanlık Yeterlilik Tezi. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü Ankara, Eylül 2017.
- Zeytin Zafer. *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiye*. Ankara, 2008.
- İnternet Siteleri:*
- (<https://www.reuters.com/article/us-crypto-currency-germany-password-idUSKBN2A511T>), (E.T. 18.08.2021); <https://www.leathesprior.co.uk/news/bitcoin-and-divorce-the-potential-issues> (E.T. 5. 9. 2021).
- Dünya Gazetesi İnternet Sitesi, “Türkiye’nin Ödeme Yasağı Ardından Kripto Para Piyasası Hacim Kaybetti”, <https://www.dunya.com/finans/kripto-para/turkiyenin-ödeme-yasağı-ardından-kripto-para-piyasası-hacim-kaybetti-haberi-618133>, (E.T. 6.7.2021).
- “Kripto Para Borsasında Dolandırıcılık İddiası”, <https://www.dw.com/tr/kripto-para-borsas%C4%B1nda-doland%C4%B1c%C4%B1k-iddias%C4%B1/a-57286285>, (E. T. 6.7.2021).
- <https://www.vebitcoin.com/>, (E.T. 6.7.2021).

- Risk Management for Electronic Banking and Electronic Money Activities”, Basel Committee On Banking Supervision, s.3, <http://www.bis.org/publ/bcbs35.pdf> (E.T. 20.08.2021).
- <https://www.intel4.com/dijital-para-ile-elektronik-para-arasindaki-ayrim-haber-182692>. (E. T. 10.06.2021)
- “Virtual Currency Schemes”, European Central Bank, Germany, October 2012, <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>, s. 13, (E. T. 01.09.2021).
- <https://coinreport.net/experts-10th-anniversary-first-bitcoin-transaction>
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Blok_zinciri.
- <https://toptalent.co/blockchain-nedir-nasil-calisiyor>.
- https://medium.com/@finartz_com/en-basit-tabirle-blockchain-nedir-nas%C4%B1l-%C3%A7al%C4%B1%C5%9F%C4%B1r-f9572b299c7b, (E.T. 20.07.2021).
- https://medium.com/@finartz_com/en-basit-tabirle-blockchain-nedir-nas%C4%B1l-%C3%A7al%C4%B1%C5%9F%C4%B1r-f9572b299c7b, (E.T. 20.07.2021).
- <https://fintechistanbul.org/2016/12/29/blockchain-nedir-anlama-garantili-makale/>, (E.T. 20.07.2021).
- <http://asicminerturkey.com/>, (ET. 15.08.2021).
- <http://bitcoinnedir.com/blockchain-nedir-nerelerde-ve-nasil-kullanilir/>(E.T. 20.08.2021).
- <https://www.intel4.com/dijital-para-ile-elektronik-para-arasindaki-ayrim-haber-182692>;
- <https://www.timeturk.com/ekonomi/dijital-para-ile-kripto-paranin-farki/haber-1700549>, (E.T. 1. 10. 2021).
- <https://www.intell4.com/dijital-para-ile-elektronik-para-arasindaki-ayrim-haber-182692>, (E.T. 1.10.2021).
- Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Genel Mektup, N. 785, 1 Aralık 2017, İstanbul, <https://www.tspb.org.tr/wp-content/uploads/2017/12/Genel-Mektup-785-Sanal-Paralara-Dayal%C4%B1-%C4%Bo%C5%9Flemeler-hk.pdf> (E. T. 01.11.2021).
- <https://www.donanimhaber.com/Bitcoinin-yeni-kirli-kullanim-alani-Boşanma-sürecinde-mal-kaçırma--98801>.
- <https://www.bankrate.com/personal-finance/divorce-cases-cryptocurrency-assets-new-battleground-bitcoin/>
- <https://www.leathesprior.co.uk/news/bitcoin-and-divorce-the-potential-issues>.
- <https://www.donanimhaber.com/Bitcoin-yeni-kirli-kullanim-alani-Boşanma-sürecinde-mal-kaçırma-98801>.